№ 52. ВТОРНИКЪ 14 Мая. 14 Maja. WTOREK №52.

ВИЛЕНСКІЙ ВѢСТНИКЪ KURYER WILEŃSKI

ВЫХОДИТЪ по Вторникамъ, Четвергамъ и Субботамъ.

Przedpłata: Roczna: W Wilnie . rs. 10 Z przesyłką — 12 Półroczna: W Wilnie . — 5 Z przesyłką. — 6

Kwartalna: W Wilnie . — 3 Z przesyłką. — 3 k. 50 Miesięczna . — 1 Za wiersz ze 40 liter ogłoszenia płaci się k. sr. 17.

WYCHODZI we Wtorki, Czwartki i Soboty.

Rok 1863.

СОДЕРЖАНІЕ.

Часть Оффиціальная.

С.-Петербургъ, 11 мая.

ТЕЛЕГРАФНЫЯ ИЗВѢСТІЯ.

Вильно, 7 мая.

Двѣ роты нарвскаго полка, съ полуэскадрономъ лейбъ-московскаго драгунскаго полка, подъ начальствомъ подполковника Пушкина, настигли и разбили шайку, изъ 200 человѣкъ, въ легскихъ лѣсахъ; у мятежниковъ отбиты лагерь, 5 лошадей, запасы пороху, свинцу, и разное имущество; нѣсколько тѣлъ осталось на мѣстѣ. Съ нашей стороны потери не было.

Полковникъ Полторацкій, съ 2 ротами лейбъ-гвардіи гренадерскаго полка и полуэскадрономъ гвардейскихъ уральскихъ казаковъ, 4-го мая настигъ въ лѣсахъ близъ завода Минче * партію мятежниковъ, нанесъ ей большой уронъ, и уничтожилъ находившіеся на заводѣ запасы мятежниковъ и ихъ оружейную мастерскую. 5-го мая на мызѣ Лодзе, полковникомъ-же Полторацкимъ разбита другая партія; мятежники, кромѣ убитыхъ и раненыхъ, потеряли 11 человѣкъ взятыми въ плѣнъ; съ нашей стороны раненъ 1 рядовой.

Варшава, 7 мая.

5-го мая двѣ роты самогитскаго полка и четыре роты полоцкаго, около Равы, нанесли совершенное пораженіе двумъ весьма значительнымъ шайкамъ; мятежники оставили на мѣстѣ множество тѣлъ.

6-го мая генералъ-майоръ баронъ Меллеръ-Закомельскій разбилъ около Варки шайку Древновскаго, и захватилъ въ плѣнъ 182 человѣка.

Вильно, 8 мая.

Генералъ Ведемейеръ, посланный съ двумя ротами лейбъ-гвардіи московскаго и павловскаго полковъ въ трокскій уѣздъ, настигъ въ лѣсу, близъ деревни Стравеники, формировавшуюся тамъ шайку, въ числѣ до 500 человѣкъ; мятежники были разбиты и преслѣдуемы впродолженіе пяти часовъ; кромѣ большаго числа убитыхъ и раненыхъ, они потеряли взятыми въ плѣнъ 20 человѣкъ; кромѣ того, у мятежниковъ захвачены большой обозъ, патронный ящикъ, аптека, кузница, много разнаго оружія и 12 лошадей. У насъ убиты 5; ранены московскаго полка подпоручикъ Навроцій и 19 нижнихъ чиновъ.

— 9-го мая. Отрядъ изъ 3 ротъ л.-гр. гренадерскаго полка и 70 казаковъ разбилъ, въ 12 верстахъ отъ свенціанской станціи, довольно значительную шайку и захватилъ весь ея лагерь и обозъ; мятежники оставили на мѣстѣ 90 тѣлъ; съ нашей стороны убито 6 и ранено 18.

— Въ телеграмахъ, послѣдне-полученныхъ изъ кіевскаго военнаго округа, упоминается только объ одномъ дѣлѣ: отрядъ изъ двухъ ротъ 8-го стрѣлковаго баталіона, подъ командою флигель-адъютанта Казнакова, высланный изъ Чуднова, 5-го мая, разбилъ шайку Ружицкаго, взялъ въ плѣнъ 73 человѣка и захватилъ обозъ и много оружія; кромя того много тѣлъ мятежниковъ осталось на мѣстѣ стычки; съ нашей стороны убитъ 1 и ранено 10.

— Встрѣтивъ сильный отпоръ со стороны туземнаго населенія, испытавъ нѣсколько сильныхъ пораженій отъ войскъ, шайки разбрелись по лѣсамъ, и здѣсь ловятся и преслѣдуются крестьянами. Кромѣ большого числа мятежниковъ, прежде взятыхъ въ плѣнъ войсками, при содѣйствіи крестьянъ, послѣдніе захватили еще 70 человѣкъ, которые и представлены ими начальству въ Житомирѣ. Благодаря столь энергическому содѣйствію поселянъ и усердію войскъ, которые и здѣсь, также, какъ и въ царствѣ польскомъ и виленскомъ военномъ округѣ, совершаютъ усильные переходы, безъ всякого утомленія, спокойствіе въ нѣкоторыхъ уѣздахъ, взволнованныхъ появленіемъ матежницкихъ шаекъ, уже возстановлено. (Сѣв. Поч.)

ВСЕПОДДАННѢЙШЕ ПИСЬМО.

Отъ купечества города Кіева.

Всемилостивѣйшій Государь!

„Слѣдя за событіями, совершающимися вокругъ насъ, мы съ негодованіемъ слышимъ о посягательствѣ на исконное достояніе Россіи, которое временно было отъ нея отторжено, слышимъ о стремленіи выставить здѣшній край польскимъ и къ величайшему удивленію нашему узнаемъ, что притязанія враговъ нашихъ простираются даже на Кіевъ.

„Исторія и четыре милліона русскаго православнаго народа, обитающаго въ здѣшнемъ краѣ, лучше всего отвѣтятъ, на сколько есть правды въ этихъ притязаніяхъ.

„Но мы, граждане Кіева, древнѣйшей столицы русской, колыбели русскаго православія, не можемъ молчать въ такую минуту, сознавая живую потребность высказать передъ Тобой, Августѣйшій Монархъ, наши чувства.

„Мы хотимъ сказать, Государь, что теперь, когда свѣтлая заря Твоего царствованія открываетъ такъ много надеждъ для Россіи въ будущемъ, теперь, болѣе чѣмъ когда-нибудь, мы сознаемъ наше государственное единство. Мы хотимъ сказать, что наше народное чувство возмущается этими притязаніями.

„Не желаемъ и не зовемъ испытанія; но если Провидѣнію угодно будетъ посѣтить имъ Россію—мы не будемъ послѣдними въ тѣхъ жертвахъ, какія принесетъ русскій народъ занеприкосновенность отечества. По Твоему державному слову, мы пойдемъ радушно и съ любовью на защиту своего достоянія, своей святыни и своей народной чести.“ (Слѣдуютъ подписи).

* Ковенской губерніи, ново-александровскаго уѣзда, къ с. з. отъ станціи желѣзной дороги Дукшты.

Относительно чиновниковъ, остававшихся временно для веденія дѣлъ и счетовъ при приказахъ общественнаго призрѣнія. При утвержденіи въ послѣднее время штатовъ для приказовъ общественнаго призрѣнія, министерство внутреннихъ дѣлъ, независимо предоставляемыхъ имъ средствъ для дѣйствій ихъ по благотворительной части, оставило еще временно нѣкоторыхъ чиновниковъ для веденія дѣлъ и счетовъ, до кредитной части относящихся, съ производствомъ симъ лицамъ содержанія и съ добавкою необходимой по этой части суммы на писцовъ и канцелярскія надобности, изъ общихъ доходовъ приказовъ, впредь до обращенія причитающагося собственно на этотъ предметъ расхода на суммы государственнаго банка; для чего расходъ этотъ поручено было вносить въ смѣты приказовъ особою статьею.

Нынѣ, по распоряженію министерства финансовъ (циркуляръ его отъ 13 минувшаго февраля, за N. 1249), въ приказы общественнаго призрѣнія для производства дѣлъ по кредитной части назначены особые чиновники и кромѣ того на наемъ писцовъ и канцелярскія надобности ассигнована также особая сумма, съ отпускомъ потребныхъ для сего денегъ, на счетъ государственнаго банка, съ 1-го января текущаго года.

Въ виду такого распоряженія, при распредѣленіи между приказами, на основаніи представленныхъ смѣтъ и сдѣланныхъ по нимъ замѣчаній министерства, назначеннаго имъ пособія изъ казны (циркуляръ отъ 27-го марта), показанные выше расходы на кредитную часть исключены были изъ подлежащихъ смѣтъ, почему и предложено гг. начальникамъ губерній — оставленныхъ въ приказахъ для занятій по кредитной части чиновниковъ помѣстить на соотвѣтственныя должности, учрежденныя въ приказѣ министерствомъ финансовъ, съ производствомъ имъ ассигнованнаго симъ министерствомъ съ 1-го января содержанія, за вычетомъ изъ него, какъ само собою разумѣется, въ возвратъ въ суммы приказа, денегъ, выданныхъ уже этимъ чиновникамъ съ означеннаго срока по прежнимъ окладамъ, сдѣлавъ подобный же возвратъ изъ указаннаго министерствомъ финансовъ источника отпущенныхъ уже приказомъ денегъ и на писцовъ и канцелярскія надобности по означенной части. (25-го апрѣля 1863 г.; по деп. хоз. N. 62).

О порядкѣ возмѣщенія долговъ кредитнымъ установленіямъ по просроченнымъ населеннымъ имѣніямъ. Государственный совѣтъ, въ общемъ собраніи, разсмотрѣвъ заключеніе соединеннаго присутствія главнаго комитета объ устройствѣ сельскаго состоянія и департамента государственной экономіи государственнаго совѣта, по представленію министра финансовъ, объ измѣненіи и дополненіи правилъ относительно продажи имѣній за долги кредитнымъ установленіямъ, *мнѣніемъ положилъ:* возмѣщеніе долговъ кредитнымъ установленіямъ по просроченнымъ населеннымъ имѣніямъ производить на основаніи существующихъ постановленій, съ соблюденіемъ притомъ нижеслѣдующихъ правилъ:

1. Въ просроченныхъ населенныхъ имѣніяхъ, подлежащихъ продажѣ за неплатежъ долга кредитному установленію, опись земли, отведенной въ постоянное пользованіе крестьянъ, замѣняется уставною грамотою имѣнія, и затѣмъ подвергается описи одна оставшаяся въ имѣніи за надѣломъ крестьянъ земля и вообще одно лишь принадлежащее владѣльцу имѣнія имущество, по формѣ, какая имѣетъ быть дана въ руководство для составленія такихъ описей министромъ финансовъ по соглашенію съ министромъ внутреннихъ дѣлъ. Составленная опись доставляется мѣстнымъ губернскимъ правленіемъ подлежащему кредитному установленію, вмѣстѣ съ засвидѣтельствованною мировымъ посредникомъ копіею съ установной грамоты.

2. Для составленія такой описи по имѣнію назначается трехмѣсячный срокъ.

3. Къ участію въ торгахъ на продажу заложеннаго и просроченнаго имѣнія допускаются лица всѣхъ вообще состояній (кромѣ евреевъ), не исключая и крестьянъ продаваемаго имѣнія, на основаніи статей 33 и 34 общаго положенія о крестьянахъ, ст. 5 примѣч. 2 положенія о выкупѣ и статьи 1 пункта 3-го Высочайше утвержденнаго 19-го февраля 1861 г. мнѣнія государственнаго совѣта относительно отчужденія, передачи по наслѣдству и отдачи въ залогъ и аренду населенныхъ помѣщичьихъ имѣній.

4. Продажа просроченнаго имѣнія утверждается, если предложенная за оное сумма вполнѣ покрываетъ банковый долгъ съ процентами, а также и по выданнымъ копіямъ со свидѣтельствъ, и если притомъ таковая сумма по имѣніямъ, не принадлежащимъ къ разряду мелкопомѣстныхъ, не ниже выкупной ссуды, причитающейся, на основаніи статей 66-й и 67-й Высочайше утвержденнаго 19 февраля 1861 г. положенія о выкупѣ, за крестьянскій надѣлъ, показанный въ уставной грамотѣ, а по имѣніямъ мелкопомѣстнымъ не ниже суммы, причитающейся въ вознагражденіе отъ казны на обращеніе имѣнія въ казенное вѣдомство, на основаніи ст. 10 пункта 3-го Высочайше утвержденныхъ 19-го февраля 1861 г. дополнительныхъ правилъ объ имѣніяхъ мелкопомѣстныхъ владѣльцевъ. *Примѣчаніе 1-е.* Изъясненное въ этомъ пунктѣ правило объ утвержденіи продажи

TREŚĆ

Część Urzędowa.

St.-Petersburg 11 maja.

WIADOMOŚCI TELEGRAFICZNE.

Wilno 7 maja.

Dwie roty narwskiego półku i pół szwadronu lejb-moskiewskiego pułku dragonów pod dowództwem podpułkownika Puszkina napadły i rozbiły bandę z 200 ludzi w lasach legskich; u powstańców odebrano oboz, 5 koni, zapasy prochu, ołowiu i inne; kilka trupów zostało na miejscu. W wojsku straty nie było.

Pułkownik Połtoracki, z 2 rotami l. gw. grenadjerskiego pułku i pół szwadronem gwardyjskich kozaków uralskich, 4 maja napadł w lasach koło zakładu Mincze (*) partję powstańców, zadał jéj wielką stratę, i zniszczył znajdujące się w zakładzie zapasy powstańców i ich pracownię broni, 5 maja we dworze Łodzie także pułk. Połtoracki rozbił drugą partję; powstańcy prócz zabitych i rannych, stracili 11 jeńców; ze strony wojska ranny 1 szeregowiec.

Warszawa 5 maja.

5 maja 2 roty żmudzkiego pułku i 4 roty połockiego, koło Rawy rozbiły zupełnie dwie bardzo znaczne bandy. Powstańcy zostawili na miejscu mnóstwo trupów.

6 maja jenerał-major baron Meller-Zakomelski rozbił koło Warki bandę Drewnowskiego i zabrał 182 jeńców.

Wilno 8 maja.

Jenerał Wedemejer wysłany z dwóma rotami lejbgwardji moskiewskiego i pawłowskiego pułku do trockiego pttu, napadł w lesie niedaleko wsi Strawiennik formującą się tam bandę w liczbie do 500. Powstańcy byli rozbici i ścigani w przeciągu 5-u godzin. Oprócz wielkiéj liczby zabitych i ranionych, wzięto 20 w niewolę, wielki obóz, pak z ładunkami, aptekę, kuźnię, wiele rozmaitéj broni i 12 koni. W wojsku zabito 5-u, raniono moskiewskiego pułku podporucznika Nawrockiego i 19 żołnierzy.

Wilno 9 maja.

Odział z 3 rot lejb-gwar. grenad. pułku i 70 kozaków, rozbił o 12 wiorst od stacji Święciańskiéj dość znaczną bandę i zabrał jéj obóz. Powstańcy zostawili na miejscu 90 trupów. Ze strony wojska zabito 6, raniono 18.

— W telegramach ostatniemi czasy otrzymanych z kijowskiego okręgu wojennego, wzmiankuje się tylko o jednéj rozprawie. Oddział z 2 rot 8-go bataljonu strzelców, pod dowództwem fligiel-adjut. Kaznakowa, wysłany 5 maja z Czudnowa, rozbił bandę Różyckiego. Zabrał w niewolę 73 ludzi; prócz tego obóz i wiele broni; bardzo wiele trupów ze strony powstańców zostało na miejscu. Ze strony wojska zabity 1, rannych 10.

Spotkawszy silne przeciwdziałanie ze strony miejscowéj ludności, ucierpiawszy kilka znacznych porażek od wojska, bandy rozeszły się po lasach, gdzie ich włościanie ścigają i łowią. Prócz wielkiéj liczby powstańców uprzednio więtych w niewolę, przy pomocy włościan, ci ostatni jeszcze schwytali 70 ludzi i odstawili do zwierzchności w Żytomierzu. Dzięki energicznéj pomocy włościan i gorliwości wojska, które jak tam tak też w Królewstwie Polskiem i Wileńskim okręgu wojennym, odbywają forsowne marsze bez żadnego zmęczenia, spokój w niektórych powiatach, wzburzonych przez bandy powstańcze został już przywrócony. (Pocz. Pół.)

LIST NAJPODDANNIEJSZY

Od kupiectwa miasta Kijowa.

„NAJMIŁOŚCIWSZY CESARZU!“

„Zastanawiając się nad wypadkami, które się dzieją koło nas, my z oburzeniem słyszymy o targaniu się na odwieczne posiadanie Rossji, które czasowo było od niéj oderwane, słyszymy o dążności wystawienia kraju tutejszego, jako Polski i z największém podziwieniem dowiadujemy się, że wrogowie nasi roszczą nawet do Kijowa swe pretensje.

„Dzieje i cztéry miljony rossyjskiego narodu prawosławnego, zamieszkującego kraj tutejszy, najlepiéj odpowiedzą, ile jest prawdy w tych roszczeniach.

„Lecz my obywatele Kijowa najdawniejszéj stolicy Rossji, kolebki prawosławnéj wiary, nie możemy milczeć w tym momencie, czując żywotną potrzebę wypowiedzieć przed Tobą Najjaśniejszy Cesarzu, uczucia nasze.

„Chcemy powiedzieć Cesarzu, iż teraz gdy świetła zorza panowania Twojego, otwiera tak wiele nadziei dla Rossji w przyszłości, teraz więcéj niż kiedykolwiek, przeświadczamy się o naszéj jednolitości państwa. Chcemy wypowiedzieć, iż nasze uczucie narodowe oburza się na te roszczenia.

„Nie pragniemy i nie wzywamy próby; lecz skoro Opatrzności podoba się zesłać ją na Rossję — my nie będziemy ostatni w tych ofiarach, jakie przyniesie naród rossyjski za nietykalność ojczyzny. Na Twoje słowo monarsze, pójdziemy ochoczo i z miłością na obronę naszéj własności, naszéj świątyni i naszego honoru narodowego.“

(Następują podpisy.)

(*) W gub. kowieńskiéj, nowoaleksandrowskim p-cie, na północo-wsch. od stacji drogi żelaznéj Dukszty.

O urzędnikach, którzy zostawali czasowo dla przewodu spraw i rachunków, przy urzędach opieki powszechnéj. Przy zatwierdzeniu ostatniemi czasy etatów, dla urzędów opieki powszechnéj, ministerjum spraw wewnętrznych oprocz środków zostających w jego rozporządzeniu, przeznaczonych na dobroczynność, zostawiło jeszcze czasowo niektórych urzędników dla przewodu spraw i rachunków, dotyczących wydziału kredytowego, z wydaniem tym osobom pensji i z dodaniem, koniecznéj summy na biuralistów i potrzeby biurowe, z ogólnych dochodów urzędu, aż do wydania rozporządzenia o pokrywaniu tych wydatków z banku państwa; skutkiem czego rozchody te polecono było wykazywać w kosztorysach jako oddzielne artykuły.

Teraz z rozporządzenia ministerjum skarbu (okolnik onego z 13 przeszłego lutego N, 1249) do urzędów opieki, dla przewodu spraw w wydziale kredytowym, mianowano osóbnych urzędników, i prócz tego na najem biuralistów i potrzeby biurowe, wydano też osóbną summę, z banku państwa od 1-go stycznia roku bież.

Stosownie do tego rozporządzenia, przy podziale między urzędy opieki na mocy przedstawionych kosztorysów i uczynionych w nich uwag ministerjum— przeznaczonéj im zapomogi ze skarbu (okolnik z 27 marca) wykazane wyżéj rozchody na wydział kredytowy wyłączone były z należytych kosztorysów; dla czego też polecono pp. naczelnikom gubernij— urzędników zostawionych w urzędach opieki przy wydziałach kredytowych, zaliczyć do stosownych obowiązków ustanowionych w urzędzie przez ministerjum skarbu, z wydawaniem im przeznaczonéj przez też ministerjum od 1-go stycznia pensji, za potrąceniem ma się rozumieć, dla zwrócenia urzędowi, pieniędzy wydanych już tym urzędnikom, od rzeczonego terminu, podług uprzednich etatów, czyniąc podobneż potrącenie ze wskazanego przez ministerjum skarbu źrzódła, wydanych już z urzędu pieniędzy tak na biuralistów, jako też na rozchody biurowe w rzeczonym wydziale. (25 kwietnia 1863 r. w dep. gosp. N. 62).

O zaspokajaniu długów do instytucij kredytowych z majątków osiadłych, zalegających w terminie. Rada państwa w ogólném zgromadzeniu rozpatrzywszy decyzję połączonych urzędów komitetu głównego o urządzeniu stanu wiejskiego i departamentu ekonomji państwa, na przedstawienie ministra skarbu o zmianie i dopełnieniu przepisów względem sprzedaży majątków za długi do instytucji kredytowych uchwaliła: opłacanie długów do instytucij kredytowych z majątków, które należności na termin nieopłaciły, odbywać na mocy istniejących postanowień, z zachowaniem następujących przepisów.

1. W zalegających osiadłych majątkach, przeznaczonych do sprzedania za niewypłacenie długów do instytucij kredytowych, opisanie ziemi oddanéj w używalność stałą włościanom, zastępuje się listem nadawczym i następnie opisuje się tylko ziemia pozostająca od nadziału i w ogóle tylko należąca do właściciela majętność, podług formy, jaka ma być dana jako wskazówka dla takowego opisania przez ministra skarbu po zniesieniu się z ministrem spraw wewnętrznych. Opisanie takowe przesyła się z rządu gubernjalnego miejscowego do właściwéj instytucji kredytowéj, razem z poświadczoną przez pośrednika kopją z listu nadawczego.

2. Dla ułożenia takowego opisania majątku postanawia się termin trzymiesięczny.

3. Do licytacji zastawionego i w terminie niewykupionego majątku przypuszczają się osoby wszystkich stanów (prócz żydów) niewyłączając i włościan z tegoż majątku na mocy art. 33 i 34 ust. og. o wł. art 5 uwaga 2 ust. o wyk. i art. 1 punktu 3-go Najwyżéj zatwierdzonego 19-go lutego 1861 r. zdania rady państwa względem alienacji, spadkobierstwa i zastawienia lub dzierżawy majątków obywatelskich osiadłych.

4. Sprzedaż majątku zalegającego zatwierdza się wtedy, jeśli ofiarowana za ony summa, w zupełności pokrywa dług bankowy z odsetkami, oraz na mocy wydanych kopji ze świadectw i jeżeli przy tém takowa summa z majątków nie należących do rzędu drobnych majątków nie jest niższą od pożyczki wykupowéj wypadającéj na mocy art. 66 i 67 Najwyżéj zatwierdzonéj 19 lutego 1861 roku ustawy o wykupie, za nadział włościański, wykazany w liście nadawczym, a z majątków drobnych nie niższa od summy wypadającéj na wynagrodzenie od skarbu na mocy art. 10 punktu 3-go Najwyżéj zatwierdzonych 19 lutego 1861 roku dodatkowych przepisów o majątkach właścicieli drobnych. Uwaga 1. Wyrażone w tym punkcie prawidło, o zatwierdzeniu sprzedaży majątku za summę

именія за сумму не ниже выкупной ссуды относится лишь къ имѣніямъ тѣхъ мѣстностей, на которыя распространяются Высочайше утвержденныя: 19-го февраля 1861 г. положеніе о выкупѣ и 27 іюня 1862 г. дополнительныя правила о содѣйствіи правительства къ выкупу крестьянскихъ надѣловъ въ издѣльныхъ имѣніяхъ. *Примѣчаніе 2-е.* Въ отношеніи утвержденія продажи издѣльныхъ имѣній, въ тѣхъ мѣстностяхъ, на которыя дополнительныя правила 27-го іюня 1862 г. о содѣйствіи правительства къ выкупу крестьянскихъ надѣловъ не распространяются, соблюдается порядокъ, установленный на сей предметъ въ ст. 503 и 1.238 т. XI уст. кредитн. устан. и ст. 201 т. XIII учр. прик. общ. призр. св. зак. изд. 1857 г., т. е. продажа утверждается, если предложенная за имѣніе сумма покрываетъ вполнѣ банковый долгъ.

5. При безуспѣшности или неудовлетворительности назначенныхъ на продажу имѣнія первыхъ торговъ, назначаются, установленымъ порядкомъ, вторичные торги; но если и на сіи послѣдніе торги не явится желающихъ, или предложенная на оныхъ за имѣніе сумма не будетъ покрывать банковаго долга съ процентами, а также и по выданнымъ копіямъ со свидѣтельствъ, или будетъ менѣе опредѣленнаго въ предъидущей статьѣ 4-й размѣра выкупной ссуды по имѣнію немелкопомѣстному и денежнаго вознагражденія по мелкопомѣстнымъ имѣніямъ, то поступается слѣдующимъ порядкомъ.

а) По имѣнію, не принадлежащему къ разряду мелкопомѣстныхъ, отведенная въ пользованіе крестьянъ земля обращается въ ихъ собственность, на основаніяхъ, установленныхъ въ положеніи о выкупѣ для тѣхъ случаевъ, когда земли выкупаются по требованію помѣщика (ст. 35 сего положенія), и изъ выкупной ссуды (исчисленной на основаніи 66 и 67 ст. полож. о выкупѣ) удерживается банковый долгъ съ процентами, а также по выданнымъ копіямъ со свидѣтельствъ, а остальная помѣщичья земля освобождается отъ запрещенія по банковому долгу и по копіи со свидѣтельства.

б) По имѣнію, принадлежащему къ разряду имѣній мелкопомѣстныхъ владѣльцевъ, водворенные въономъ крестьяне обращаются въ государственные поселяне, на основаніи 10—12 ст. дополнительныхъ правилъ объ имѣніяхъ мелкопомѣстныхъ владѣльцевъ, и изъ слѣдующей помѣщику, по 3-му пункту 10-й статьи тѣхъ же дополнительныхъ правилъ, суммы удерживается банковый долгъ съ процентами, а также по выданнымъ копіямъ со свидѣтельствъ, а остающаяся у владѣльца за надѣломъ крестьянъ (на основаніи 1-го пункта 10-й статьи дополнительныхъ правилъ) земля освобождается отъ запрещенія по банковому долгуи по копіи со свидѣтельства.

в) Если въ случаяхъ, указанныхъ въ предъидущихъ пунктахъ *а* и *б*, за удовлетвореніемъ банковаго долга съ процентами, а также по копіямъ со свидѣтельствъ, окажутся остатки отъ выкупной ссуды или отъ слѣдующей изъ казны суммы вознагражденія, то остатки сіи обращаются въ пользу помѣщика установленнымъ для сего порядкомъ.

г) Если банковый долгъ съ процентами, а также по выданнымъ копіямъ со свидѣтельствъ по имѣнію немелкопомѣстному превышаетъ выкупную ссуду (пунктъ а), а по имѣнію мелкопомѣстному не покрывается слѣдующею отъ казны суммою (пунктъ б), то весь излишекъ долга переводится на оставшуюся въ распоряженіи помѣщика землю, которая и подвергается продажѣ съ публичнаго торга. въ случаѣ дальнѣйшей неисправности заемщика.

д) Кредитное установленіе, производящее продажу просроченнаго имѣнія, въ случаѣ безуспѣшности или неудовлетворительности вторичныхъ торговъ, немедленно относится въ подлежащее губернское по крестьянскимъ дѣламъ присутствіе объ—учиненіи распоряженія по имѣніямъ немелкопомѣстнымъ о назначеніи выкупной за крестьянскій надѣлъ ссуды и объ удержаніи изъ ссуды числящагося на имѣніи банковаго и по выданнымъ копіямъ со свидѣтельствъ долга съ процентами и съ недоимкою, а по имѣніямъ мелкопомѣстнымъ—о передачѣ имѣнія въ казенное вѣдомство и о высылкѣ изъ причитающагося вознагражденія слѣдующей на пополненіе банковаго и по копіи со свидѣтельства долга суммы. По таковымъ требованіямъ кредитныхъ установленій, мѣстныя губернскія по крестьянскимъ дѣламъ присутствія немедленно входятъ о томъ въ сношеніе съ кѣмъ слѣдуетъ.

е) При неуспѣшности и неудовлетворительности вторичныхъ торговъ на продажу издѣльныхъ имѣній, на которыя распространяются дополнительныя правила 27 іюня 1862 г., о содѣйствіи правительства къ выкупу крестьянскихъ надѣловъ, мировыя учрежденія, на основаніи означенныхъ правилъ (ст. 1 пункт. а), входятъ предварительно въ обсужденіе состоятельности крестьянъ ко взносу выкупныхъ платежей, а въ мѣстностяхъ 7-й, 8-й и 9-й нечерноземной полосы, 7-й и 8-й черноземной, во всей степной полосѣ великороссійскихъ губерній, и въ 4-й, 5-й, 6-й и 7-й мѣстностяхъ губерній новороссійскихъ (приложеніе къ 15 ст. мѣстнаго положенія для губерній великороссійскихъ, новороссійскихъ и бѣлорусскихъ), вмѣстѣ съ тѣмъ мировые посредники предлагаютъ крестьянамъ получить въ даръ $^1/_4$ высшаго или указнаго надѣла. Если мировыми учрежденіями признана будетъ состоятельность крестьянъ въ выкупу, то въ семъ случаѣ крестьянскій надѣлъ обращается въ собственность крестьянъ, съ назначеніемъ выкупной за него ссуды, изъ которой удерживается банковый долгъ, а также по выданнымъ копіямъ со свидѣтельствъ, съ процентами и съ недоимкою; при недостаточности же выкупной ссуды, остальной долгъ переводится на землю; оставшуюся за надѣломъ крестьянъ въ распоряженіи помѣщика, какъ сказано выше въ пунктѣ г. Если же крестьяне изъявятъ согласіе на принятіе въ даръ $^1/_4$ высшаго или указнаго надѣла, то подлежащее кредитное установленіе, получивъ увѣдомленіе мѣстнаго губернскаго по крестьянскимъ дѣламъ присутствія о безвозмездной уступкѣ крестьянамъ означенной части надѣла, назначаетъ въ продажу, установленнымъ порядкомъ остальную затѣмъ часть заложеннаго имѣнія.

ж) Изложенныя въ предъидущихъ пунктахъ: *а, б, в, г, д* и *е* правила примѣняются лишь къ имѣніямъ, находящимся въ мѣстностяхъ, гдѣ дѣйствуетъ положеніе о выкупѣ.

6. При безуспѣшности или неудовлетворительности вторичныхъ торговъ на имѣнія въ тѣхъ мѣстностяхъ, на которыя не распространяются правила о выкупѣ, равно и на такія издѣльныя имѣнія, въ которыхъ крестьяне окажутся несостоятельными ко взносу выкупныхъ платежей и откажутся отъ принятія въ даръ $^1/_4$ надѣла, поступается по существующимъ правиламъ, т. е. или утверждается продажа, хотя бы предложенная на послѣднихъ торгахъ цѣна за имѣніе не покрывала числящагося на ономъ банковаго долга, или же непроданное имѣніе обращается въ составъ государственныхъ имуществъ, на основаніяхъ, изложенныхъ въ ст. 518 т. XI уст. кред. устан. св. зак. изд. 1857 г.

7) Кредитному установленію, въ которомъ заложено просроченное имѣніе, предоставляется поручить продажу онаго съ публичныхъ торговъ, на вышеизложенныхъ основаніяхъ, мѣстному уѣздному суду, если, по отдаленности имѣнія или по незначительности онаго и другимъ уваженіямъ, кредитное установленіе найдетъ назначеніе торговъ на мѣстѣ болѣе удобнымъ и выгоднымъ, съ тѣмъ, чтобы продажа была утверждаема подлежащимъ кредитнымъ установленіемъ.

ЕГО ИМПЕРАТОРСКОЕ ВЕЛИЧЕСТВО таковое мнѣніе государственнаго совѣта Высочайше утвердить соизволилъ 15-го апрѣля 1863 года. *(Окончаніе будетъ)*

---

nie niższą od pożyczki wykupowéj stosuje się tylko do tych miejscowości, na które rozciągają się Najwyżéj zatwierdzone: 19 lutego 1861 r. ustawa o wykupie i 27-go czerwca 1862 r. dodatkowe przepisy o pomocy rządu przy wykupie nadziałów włościańskich w majątkach odrobkowych. U w a g a 2. Względem zatwierdzenia sprzedaży majątków odrobkowych, w tych miejscowościach, do których przepisy dodatkowe 27 czerwca 1862 r. o pomocy rządu przy wykupie nadziałów włościańskich się niestosują, zachowuje się porządek ustanowiony w tym względzie w art. 503 i 1,238 t. XI ust. kred. inst. i art. 201 t. XIII. inst. urz. po. powsz. zb. pr. wyd. 1857 roku t. j. sprzedaż się zatwierdza, jeżeli ofiarowana za majątek summa pokrywa w zupełności dług bankowy.

5. Jeżeli naznaczona licytacja na sprzedaż pierwszy raz do skutku nie dójdzie, to naznacza się powtórna licytacja; a jeśli i na tę ostatnią nie zgłoszą się licytujący albo ofiarowana summa nie pokryje długu bankowego, z odsetkami, oraz podług wydanych kopij ze świadectw, albo też będzie niższą od znaczonéj w artykule poprzedzającym 4-m, od wysokości pożyczki wykupowéj na majątek nie drobny i od wynagrodzenia pieniężnego w majątku drobnym, wówczas postępuje się następującym sposobem:

a) W majątku nie należącym do rządu, wydzielona włościanom ziemia przechodzi na ich własność, na zasadach ustanowionych w ustawie o wykupie w tych razach, kiedy grunta wykupują się na żądanie obywatela (art. 35 niniejszéj ustawy) a z wykupowéj pożyczki (wyliczonéj na mocy 66 i 67 art. ust. o wyk.) zatrzymuje się dług bankowy z procentami, tudzież podług wydanych kopij ze świadectw, pozostałe zaś grunta obywatelskie uwalniają się od zaprzeczenia w skutek długu bankowego i podług kopij ze świadectw.

b) W majątku należącym do rzędu drobnych, osiadli w nim włościanie przechodzą na skarbowych na mocy 10 12 art. przepisów dodatkowych o maj. drob. wł., i z przypadającéj obywatelowi podług 3 punktu 10 art. tychże ustaw dodatkowych summy, zatrzymuje się dług bankowy z procentami, tudzież podług wydanych kopij ze świadectw, a pozostająca u właściciela po wydzieleniu włościanom (na mocy 1 punktu 10 ar. przep. dodat.) ziemia uwalnia się od zaprzeczenia w skutek długu i podług kopij ze świadectwa.

c) Jeżeli w wypadkach wskazanych w punktach a i b, po zaspokojeniu długu bankowego z procentami oraz podług kopij ze świadectw znajdą się pozostałości od pożyczki wykupowéj, albo od należnéj ze skarbu summy wynagrodzenia, wtedy pozostałości takowe przechodzą na rzecz obywatela przepisaną na ten cel koleją.

d) Jeżeli dług bankowy z procentami tudzież podług kopij ze świadectw w majątku niedrobnym przewyższa pożyczkę wykupową (punkt a) a w majątku drobnym nie pokrywa się należną od skarbu summą (punkt b), wtedy cała przewyżka długu przenosi się na pozostałą w rozporządzeniu obywatela ziemię, która też oddaje się na sprzedaż z licytacji, w razie dalszéj nieakuratności dłużnika.

e) Instytucja kredytowa, uskuteczniająca sprzedaż zalegającego majątku, w razie niedojścia do skutku powtórnéj licytacji, niezwłocznie znosi się z właściwym gubernjalnym urzędem włościańskim, prosząc o rozporządzenie: w majątkach niedrobnych względem naznaczenia wykupowéj za nadział włościański pożyczki, i względem zatrzymania z pożyczki liczącego się na majątku bankowego jako też podług kopij ze świadectw długu z odsetkami i z niedoborem, a w majątkach drobnych,—względem oddania majątku do skarbu, oraz wysłania z należnego wynagrodzenia summy należnéj na opłacenie bankowego, jako teżpodług kopij ze świadectw długu. W skutek takowych żądań instytucij kredytowych gubernjalne miejscowe urzędy włościańskie znoszą się w tym względzie z kim należy.

f) Przy niedójściu do skutku powtórnéj licytacji na sprzedaż majątków odrobkowych, na które się rozciągają dodatkowe przepisy 27 czerca 1862 r. o pomocy rządu przy wykupie nadziałów włościańskich, instytucje pojednawcze, na mocy rzeczonych przepisów (art. 1 p. a) rozpoznają naprzód czy włościanie są w stanie opłacać wykupowe summy, a w miejscowościach 7-téj, 8-téj i 9-téj strefy nieczarnoziemnéj, siódméj i ósméj czarnoziemnéj w całéj strefie stepowéj gubernij wielko-rossyjskich, i w czwartéj, piątéj, szustéj i siudméj miejscowościach gubernij nowo-rossyjskich (podatek do 15 art. ust. m. dla gub. wielkoros. noworos. i białorus.) jednocześnie pośrednicy proponują włościanom darowiznę $^1/_4$ wyższego lub prawnego nadziału. Jeżeli pojednawcze instytucje uznają, iż włościanie są w stanie wykupić, wówczas nadział włościański przechodzi na własność, z naznaczeniem wykupowéj za ony pożyczki, z któréj potrąca się dług bankowy i podług kopij ze świadectw z odsetkami i z niedoborem; przy niewystarczaniu pożyczkowéj summy, reszta długu przenosi się na ziemię pozostającą od nadziału włościan, w rozporządzeniu obywatela, jak w punkcie d. Jeżeli zaś włościanie zgodzą się przyjąć w darowiznie $^1/_4$ wyższego lub prawnego nadziału, wtedy właściwa instytucja kredytowa, otrzymawszy zawiadomienie miejscowego urzędu gubernjalnego włościańskiego, o darowiznie włościanom rzeczonéj części nadziału przeznacza do sprzedaży pozostałą od tego część zastawionego majątku.

g) Wyszczególnione w poprzedzających punktach, a, b, c, d, e i f przepisy zastosowują się tylko do majątków zostających w miejscowościach, gdzie ma moc ustawa o wykupie.

6. Przy niedójściu do skutku powtórnéj licytacji na majątki w miejscowościach, na które nierozciągają się przepisy o wykupie, tudzież na takie majątki odrobkowe, w których włościanie będą nie w stanie opłacać wykupowe pieniądze, i zrzeką się darowiziny $^1/_4$ nadziału, postępuje się podług istniejących przepisów t. j. albo się zatwierdza sprzedaż, chociażby ofiarowana na ostatniéj licytacji cena za majątek nie pokrywała liczącego się na nim długu bankowego, albo też niesprzedany majątek przechodzi do zarządu dóbr państwa na zasadach wskazanych w art. 518 t. XI ust. kred. inst. zb. pr. wyd. 1857 r.

7. Instytucja kredytowa, w któréj majątek zalegający został zastawiony, może polecić sprzedaż onego z licytacji na zasadach wyżéj wskazanych, miejscowemu sądowi powiatowemu, jeżeli skutkiem odległości majątku, albo z powodu, że jest bardzo mały i z innych racij, instytucja kredytowa znajdzie, iż naznaczenie licytacji na miejscu, jest dogodniejszém, z tém, aby sprzedaż była zatwierdzona przez właściwą instytucję kredytową.

JEGO CESARSKA MOŚĆ takowe zdanie rady państwa Najwyżéj zatwierdzić raczył 15 kwietnia 1863 roku. (Dokończenie nastąpi.)

IZABELLA.

PRZEZ PANIĄ WOOD.

(Przekład z angielskiego.)

(Dalszy ciąg, ob. N. 51.)

XXX.

Pewnego chłodnego wieczora, w miesiącu styczniu, Carlisle siedział w bawialnym pokoju w East-Line. Wewnętrzny widok dziwnie był sprzeczny z tém, co się zewnątrz działo. Ten kominek ogrzewający i oświecający pokój, ten dywan oświecony blaskiem ognia, te meble tak nadobnych kształtów i światło kandelabrów, wszystko to przedstawiało obraz spokoju i szczęścia. Na dworze śnieg padał ogromnemi kłębami i tak gruba panowała ciemność, iż o trzy kroki już nic widzieć nie można było. Dzieci już spały, Carlisle czytał „Review.“ Gdy skończył, położył książkę na stole, wstał i wyciągnął ręce, jak to robić zwykli ludzie zmęczeni siedzeniem.

— Czy nie przestał śnieg padać?— zapytał sam siebie.

Podszedł do drzwi szklannych, rozsunął portjerę, ale nie widział nic oprócz ciemności. Otworzył więc drzwi, ażeby zobaczyć co się dzieje na dworze. Śnieg jeszcze gęstszy padał. Ale nie śnieg to przestraszył i zdziwił na chwilę Carlisla. Czyjaś ręka dotknęła się ręki jego, czyjaś twarz zbliżyła się do jego twarzy.

— Panie Carlisle, dla Boga wpuść mnie pan. Ścigają mnie, już może odkryto ślady moje.

Carlisle znał ten głos.

— Zamknij pan drzwi — szepnął nieznajomy, wchodząc do pokoju.

To był Ryszard Gar. Carlisle zamknął drzwi szklanne, zapuścił portjerę, potem zamknął na klucz drugie drzwi. Ryszard tymczasem zdjął stary surdut, fałszywe bakenbardy i szeroki kapelusz.

— Przyszedłem z Londynu, — mówił biedak drżącym od zimna głosem,— szukają mnie panie Carlisle.

— Podejdź pan do ognia i ogrzéj się; zdaje mi się żeś przeziąbł.

— Dziękuję panu, dziękuję. Wysłuchaj mię pan. Przed dwóma tygodniami stałem na ulicy i rozmawiałem z woźnicą; wtém przeszedł koło mnie jakiś dżentelmen i ledi. Deszcz zaczął kropić; oboje wsiedli do najętéj karety. Spójrzałem na ledi, była prześliczną. Podszedłem bliżéj, chcąc przypatrzeć się dżentelmenowi... poznaję w nim... Torna...

— Czy być może!

— Wątpiłeś pan kiedyś, czy go poznam przy blasku księżyca, teraz zaś było to we dnie, nie mogłem się więc omylić. Patrzałem mu wprost w twarz, on spójrzał też na mnie i zbladł śmiertelnie.

— Jakże był ubrany?

— Według ostatniéj mody. Musi zajmować w społeczeństwie wysokie stanowisko i być zwykłym gościem arystokratycznych salonów. Kareta ruszyła, wskoczyłem na stopnie. Woźnica sądząc, żem ulicznik, chciał przepędzić mnie biczem, ale wymówny ruch ręki, który łatwo zrozumiał, powstrzymał go. Stanęliśmy na końcu ulicy. Zeskoczyłem na ziemię, wprzód nim Torn miał czas wysiąść z powozu. Spójrzałem na niego... zbladł znowu... spójrzałem na dom, sądząc, że tam mieszka...

— Trzebaż go było zaraz aresztować — przerwał adwokat.

— Na jakiéj zasadzie? Sądziłem jednak, że dowiem się o jego prawdziwém nazwisku, wieczorem więc byłem tam i zawiązałem rozmowę ze stojącym we drzwiach lokajem.— Czy tu mieszka kapitan Torn? — „Nie, tutaj mieszka Wastelby.“— Pewno — pomyślałem sobie — to jego prawdziwe nazwisko. Młody to człowiek, nieprawdaż? Żonę ma prześliczną?— „Ależ pan żartuje sobie, pan mój ma lat 60 a i pani nie mniéj.“ Rozmowa się skończyła. Niedowiedziałem się niczego. Służący powiedział mi, że we dnie było dużo gości, dla tego, iż pan jego po ciężkiéj chorobie wraca do zdrowia.

— Nie widziałeś go potém więcéj?— zapytał Carlisle.

— Po tygodniu spotkałem go znowu. Było to w nocy, wychodził z teatru. Podszedłem do niego.— Czego chcesz?— zapytał — dla czego mnie ciągle śledzisz?“— mówił z gniewem.— Chcę wiedzieć nazwisko pańskie.— Na te słowa wpadł w wściekłość i poprzysiągł, że jeżeli będę się kręcił koło niego, wtrąci mnie do więzienia.—„Nie zapomnij— dodał znaczącym głosem — że ludzi nie za to sadzą do więzienia, że ci kogoś śledzą, ale ja cię znam i jeżeli ci miłe życie, nie pokazuj mi się na oczy.“

— Kiedyż to się działo?

— Przed tygodniem. Od téj chwili nie znałem odpoczynku, robiłem co mogłem, ażeby dowiedzieć się o nazwisku i mieszkaniu jego. Nakoniec spotkałem go po raz trzeci: szedł z drugim nieznajomym pod rękę. Spójrzał na mnie z gniewem, potém odwrócił się do policjanta, powiedział mu cóś po cichu ale prędko i wskazał potém na mnie. Przeląkłem się i skryłem się. W kilka godzin byłem już w zupełnie innéj części miasta— odwróciłem się i postrzegłem za sobą tegoż samego policjanta. Zacząłem uciekać, ile mi sił starczyło, zrobiłem kilka zawrótów i znalazłem się na ulicy gdzie stał powóz. Usiadłem obok woźnicy i dojechałem cało i szczęśliwie do domu. Tak przynajmniéj myślałem, spójrzałem przez okno i postrzegłem, że ten sam policjant zapisuje numer domu. Nie tracąc ani chwili, przebrałem się i wyszedłem tylnemi drzwiami.

—Dla czegożeś uciekł do East-Line? Ostatnia bytność twoja tutaj doszła do wiadomości ojca twego.

— Cóż miałem robić? Potrzebuję pieniędzy. Chcę osiąść daleko od Londynu, w jakiém ludném mieście w Liverpoolu, lub Manchester. Postaram się tam o jakiekolwiek miejsce dla siebie, ale nim to nastąpi, potrzebuję pieniędzy. Niemam ani grosza, dodał przewracając kieszenie, jestem głodny, nie jadłem dzień cały i więcéj jak godzinę stałem podedrzwiami. Portjery nie schodziły się i mogłem widzieć pana i pannę Kornelję.

W téj chwili zastukał ktoś do drzwi. Ryszard sam nie wiedział, gdzie się ma ukryć — rzucił się do kominka i już postawił nogę na galeryjce: chciał widać niezważając na ogień wleźć do komina, Carlisle go zatrzymał.

— Uspokój się Ryszardzie. Tutaj nic złego z tobą się stać nie może.

— To pewno ten londyński policjant, przyprowadził z sobą dwunastu innych— wyjąknął biedny młodzieniec.

— Nie lękaj się, mówię ci. To pewno Kornelja.

— Ona! a więc nie puszczaj pan jéj!

— To być nie może, jak tylko czego zechce,to nie ustąpi...

Carlisle wiedział, że nie może rozmawiać z Kornelją przeze drzwi; otworzył więc drzwi tak, ażeby mógł sam wyjść i zaraz zamknąć drzwi za sobą; tak więc stanął twarz w twarz przed tą rozdrażnioną istotą.

— Kto tam jest u ciebie w pokoju?— zapytała porywczo.

— Przyszli do mnie za interesami, nie możesz wejść teraz.

— Milcz! — krzyknęła ostro stara panna — to brzydko, jesteś żonaty, masz dzieci. Ty, którego miałam za świętego! Wypędzę ją z tego pokoju! Wstydź się Archibaldzie, powinieneś rumienić się; odejdź, chcę jéj powiedzieć co myślę.— Carlisle ledwie się mógł powstrzymać od śmiechu; w téj chwili nadeszła guwernantka.

— A to co?— rzekła Kornelja po odejściu guwernantki — sądziłam, że ona u ciebie. Bądź co bądź zawsze przechowujesz kogoś u siebie. Któż tam jest?

Mówiąc to, Kornelja z całych sił dobijała się do drzwi.

— Jeżeli już tak koniecznie chcesz wejść, to chodź, ale uprzedzam cię, że nic zajmującego nie znajdziesz. Zobaczysz nie kobiétę, ale nieszczęśliwego człowieka, szukającego w tym domu schronienia przed pogonią. Czyż się nie domyślasz? Jest to twój krewny— Ryszard Gar!

Zdziwienie Kornelji niedługo trwało. Znowu zaczęła dobijać się do drzwi.

— Spójrzyj jak jesteś ubraną!

— Czy to mam jeszcze wstydzić się chłopca, którego siekłam dziesięć razy na dzień? Jeszcze co?!

Carlisle wszedł za siostrą do pokoju. Zabawny obraz przedstawił się oczom jego. Czarne buciki, czarne pończochy, flanelowa spódniczka sięgająca trochę niżéj kolan, ogromny zielony szal i potwornie fantastycznie okręcona głowa, taki był ubior tego wieczora prześlicznéj panny Kornelji.

Przed nią stał Ryszard w kurtce z oberwanemi guzikami, w czapce, która straciła swój kształt pierwotny, z ogromnemi bakenbardami, przelękniony, drżący.

— Czego pan tu przyszedłeś?— zapytała Kornelja.

— Policja mnie ściga...

— Wcześniéj powinna była wziąść się za pana, za nadto jest pobłażającą. Ale czegoś pan tu przyszedł?

— Cóż mam robić?

— To nie do mnie należy. Nie możesz narzekać na nikogo.

Z taką to stoicką wspaniałomyślnością pocieszała Ryszarda Kornelja.

— Gdzież będziesz dziś nocować?— nagle zapytała.

— Niewiem — odpowiedział.— Chciałem pożyczyć u Carlisla trochę pieniędzy i odejść stąd o trzy mile, gdzie będę bezpiecznym.

— Nie, Ryszardzie — powiedział Carlisle — zostań tutaj. Pogoda tak brzydka, że i psa wypędzić nie można.

— Ale czyż pomyślałeś nad tém, co mówisz? gdzie go umieścić? Służba nie powinna wiedzieć o tém.

Kornelja nie była jednak tak okrutną w czynie jak w mowie. Ze zwykłą bystrością obmyśliła przytułek dla Ryszarda.

— Joice musi wiedzieć, że tu jesteś, a wszakże ona ma ciebie za zabójcę ojca...

— Postaram się to zmienić — rzekł Carlisle.— W saméj rzeczy Carlisle uspokoił Joice, która odtąd zaczęła podejrzewać Torna.

— Gdzież go umieścimy? — pytała Kornelja — może w gabinecie, który je obok mego pokoju?

— Nie można pani — odparła Joice.— Klucz od tamtych drzwi zgubiony; będzie więc musiał przechodzić przez sypialny pokój panny.

— A dla czegoż przejść nie może? Ważna mi osoba Ryszard ...! Przy tém zasunę zasuwkę jak tylko się położę.

(C. n.)

Część Nieurzędowa.

Arcybiskup Wacław Żyliński.

✝ Kościoł katolicki w cesarstwie poniósł wielką i bolesną stratę. Trzy tygodnie dziś upływa, od smutnéj chwili, w któréj zstąpił do grobu dostojny arcy-pasterz; po całym osieroconym kraju rozlega się smutny odgłos żałobnych dzwonów i tysiące modłów wznosi się za wiekuisty spoczynek téj zacnéj duszy.

Żal jeszcze zbyt świeży i krótkość czasu od dnia zgonu, niepozwoliły obszerniéj opisać pełnego zasługi żywota zmarłego. Nie wątpimy, że siedmnasto-letnie jego biskupie i metropolitalne rządy znajdą godnego i sprawiedliwego dziejopisa, ale nim to nastąpi, niech nam wolno będzie, choć w bystrym rzucie oka przebiedz pasmo prac i zasług, jakiemi ziemski swój zawód odznaczył.

Wacław Żyliński urodził się w powiecie Trockim w dawnym obywatelskim domu z ojca Ludwika i Teresy z Żukow, Żylińskich, w dziedzicznéj wsi Niedzingach 19 lutego r. 1803. Rodzice jego sumiennie piastowali święte podania przodków, szczeréj pobożności i owéj chrześcijańskiéj miłości, na któréj jak na węgielnym kamieniu spoczywały domowe i obywatelskie cnoty, a mianowicie ta chęć wzajemnego pomagania, będąca silném ogniwem utrzymującém w niezachwianéj spójności dawne społeczne życie. Wychowując liczne potomstwo w bojaźni Bożéj, miłości rodziny i bliźnich, zaszczepiali w młodociannych sercach te błogie uczucia zgody, najtkliwszego przywiązania i gotowości do wzajemnych usług, jakiemi dom Żylińskich na wzór innym tak pięknie przyświecał. Budujący zaprawdę był przykład téj błogosławionéj od Boga a szanowanéj i kochanéj od ludzi rodziny, na którą niepodobna było patrzéć bez rzewnéj i podnoszącéj duszę pociechy. Ale te cnoty wypiastowane w domowém gnieździe, w dalszem życiu rozleglejszy zakreśliły sobie obręb i zamieniły się w obyczaj całego życia. Głęboko też przeniknęły serce Wacława i dozwoliły mu późniéj na wysokiém stanowisku na jakie go Bóg powołał, być najczulszym bratem, najwierniejszym przyjacielem i najtroskliwszym opiekunem wszystkich, którzy uciekali się do jego pomocy w smutkach, lub nieszczęściach życia.

Odebrawszy pierwsze początki w domu rodzicielskim, odbył nauki pod dozorem i przewodnictwem starszego brata Aleksandra, który w młodym wieku poświęciwszy się zawodowi nauczycielskiemu, był professorem nauk przyrodzonych w gimnazjum wileńskiem.

Kwitnęło wówczas przy uniwersytecie tak zwane główne seminarjum rzymsko-katolickie; którego professorowie składali wydział teologiczny téj głównéj szkoły.

Młody Wacław, czując w sobie powołanie do stanu duchownego, w r. 1820-tym a 17-tym życia, wszedł do seminarjum jako wychowaniec diecezji mińskiéj i znalazł w znakomitych professorach Andrzeju Kłągiewiczu, Janie Kantym Chodanim, Michale Bobrowskim biegłych i uczonych przewodników umiejętności teologicznych. Głęboko i trafnie obmyślane przepisy obowiązywały młodzież duchowną uczęszczać na wykład nauk prawnych, filologicznych, historycznych i filozoficznych w uniwersytecie razem z uczniami świeckimi. Pobyt Wacława w głównem seminarjum przypadł właśnie na tę epokę uniwersytetu, w ktoréj rozbudzona miłość nauki między uczniami dozwoliła korzystać im z wykładu znakomitych mężów, którzy byli ozdobą i zaszczytem uczonego świata. Jakoż i Wacław słuchał prawa kanonicznego pod Aloizym Capelli, literatury starożytnéj pod Ernestem Gottfrydem Groddckiem, dziejów powszechnych pod Joachimem Lelewelem i filozofji pod Józefem Gołuchowskim. Szczęśliwe połączenie młodzieży duchownéj ze świecką, we wspólném naukowém życiu, miało tę nieocenioną korzyść, że świeccy patrząc na skromność i niewinność duchownych współuczniów, uzacniali swe obyczaje, a wychowańcy seminarjum, przez zupełne odosóbnienie od większego społeczeństwa, nie wpadali w jednostronność i nie stawali się obcymi warunkom i wymaganiom towarzyskim.

Wacław Żyliński, obdarzony z przyrodzenia bystrem pojęciem i wielką pilnością, we cztéry lata odbył zwykły bieg nauk i w roku 1824 otrzymał stopień magistra teologji. Wezwany, aby wracał do diecezji, któréj był wychowańcem, udał się do Mińska i w tameczném seminarium wykładał teologję dogmatyczną; ponieważ zaś lata nie pozwalały mu jeszcze przyjąć święceń kapłańskich, wdrażał się w poznanie obrzędów kościelnych, dopóki w roku 1826 nie został uznanym za zdolnego do przyjęcia kapłaństwa. Przybył więc na krótki czas do Wilna i przez biskupa suffragana trockiego ks. Tadeusza Kundzicza odebrał wyświęcenie. Wróciwszy do Mińska, aż do roku 1830 pracował przy katedrze, spełniając obowiązki kaznodziei katedralnego, rejensa, professora seminarjum, dziekana mińskiego, proboszcza iwienieckiego, assesora w konsystorzu, a rozwinąwszy na tych wszystkich posadach znakomite przymioty i okazawszy się prawdziwym mężem czynu, trafnym w objęciu wszystkich spraw i potrzeb kościoła, sprawiedliwym w sądzie, obdarzonym przytém zadziwiającą łatwością pracy, nagrodzonym został godnością kanonika katedralnego mińskiego. Wśród tak wielostronnych zatrudnień, rozwinął w młodym wieku wielką dojrzałość umysłu; w jasnéj jego głowie różnorodne przedmioty znajdowały właściwy sobie porządek i nigdy jedne nie mąciły i nie przeszkadzały drugim. Wychowany w zacnym obywatelskim domu, wyniosł z niego ogładę i ukształcenie obyczajów, które jego towarzystwo w wyższych kołach czyniły najpożądańszém. Obok tego, chęć niesienia pomocy sprawiała, że nie wahał się zbliżać z osobami piastującemi władzę i téj życzliwości, jaką szczęśliwie jednać sobie umiał, obracać na dobro spółbraci. Szczególniéj wspierać starał się niedostatnią młodzież, lub otwierać jéj dalsze drogi życia przez uczciwą pracę; wstawiać się za nią, dopomagać do otrzymania posad, było potrzebą jego serca. Na wszystkich też szczeblach społeczeństwa miał przyjaciół i obowiązanych, a jak sam cnotę przyjaźni wysoko cenił, jak święcie obowiązków jéj dopełniać umiał, tak wzajemnie widział w tém pociechę i ozdobę życia, że ci, którzy z nim przyjaźń zawarli, wytrwali w wierności dla niéj aż do grobu. Śmiało powiedzieć można, że mało kto ze spółczesnych liczył tylu i tak pewnych, tak głęboko go cenić i czcić umiejących, tak niczém nigdy niezachwianych przyjaciół, jak Wacław Żyliński. Dowodnie wyprobowana stateczność w raz powziętych uczuciach, wierność i niczém zrazić się nic dająca wytrwałość w spełnieniu dobrowolnie przyjętych poruczeń sprawiły, że kiedy diecezja mińska znalazła się w potrzebie wysłania do rzymsko-katolickiego duchownego kollegium w stolicy assesora, jednomyślny wybor padł na kanonika Żylińskiego. Wiek młody nie był przeszkodą do tego urzędu, bo doświadczenie uzupełniało lata; w roku więc 1830 udał się do Petersburga i w krótkim czasie umiał zasłużyć na poważanie i przyjaźń wielu dostojnych i wysokie stanowisko zajmujących osób. Zbieg ówczesnych zdarzeń sprawił, że przyszło mu doznać najczystszéj i najsłodszéj w życiu pociechy, okazania, w stanowczéj chwili, wdzięczności swójéj dla czcigodnego męża Andrzeja Kłągiewicza, w którym szanował wzór biskupów i wielbił swojego nauczyciela. Wkrótce też ks. Andrzéj Kłągiewicz za powrótem do Wilna wprowadził kanonika Żylińskiego do grona kapituły wileńskiéj i za jéj zgodą mianował go w 1832 prałatem scholastykiem a w roku następnym 1833 tażkapituła wybrała go na assesora kollegjum, w którém już od trzech lat, jako assesor diecezji mińskiéj zasiadał.

Przez siedm lat, prałat Żyliński był przedstawicielem w stolicy diecezji wileńskiéj. Wiernie i umiejętnie, dopomagał pasterzowi i przewodnikowi młodości swojéj, ks. Andrzejowi Kłągiewiczowi we wszystkich pracach, jakie aż do swéj śmierci, w dniu 27 grudnia 1841, około dobra owczarni ponosił. Z podobnąż gorliwością służył późniéj rządcy diecezji biskupowi Janowi Cywińskiemu aż do zstąpienia jego do grobu dnia 17 listopada 1846 roku. Na dwa lata przed jego zgonem, to jest w roku 1844, prałat Żyliński ze stopnia assesora podniesiony został do godności członka kollegjum. Kapituła wileńska miała sposobność przez 13 lat, w ciągu których prałat Żyliński z jéj umocowania czuwał nad sprawami diecezji, poznać prawość jego duszy i umiejętność w długiem urzędowaniu nabytą, uznała go więc za najzdolniejszego do tymczasowego zarządu i wybrała na dostojność kapitularnego wikarjusza, oraz administratora diecezji. Gdy ten wybór otrzymał potwierdzenie rządu, przybył prałat Żyliński w końcu roku 1846 do Wilna i objął wnet administrację, którą sprawował aż do końca 1848, na początku którego ojciec święty dziś panujący papież Pius IX-ty, otrzymawszy przedstawienie go sobie na diecezalnego biskupa wileńskiego, rozkazał wydać konsystorzowi apostolskiemu dnia 22-go stycznia 1848 pismo upoważniające ks. Kazimierza Dmóchowskiego biskupa milteńskiego i ówczesnego rządcę metropolji do wyprowadzenia kanonicznego processu. Ta wola papieska objawiona 14 lutego tegoż roku ks. biskupowi Dmóchowskiemu, przez ministra spraw wewnętrznych, spełnioną przezeń została w miesiącu marcu. Po odesłaniu zatém processu do Rzymu, Ojciec święty prekonizował dnia 1 lipca 1848 prałata Wacława Żylińskiego diecezalnym wileńskim biskupem i w tymże dniu podpisane zostały w Rzymie cztéry bulle: do Wacława Żylińskiego wybranego biskupa wileńskiego, do kapituły wileńskiéj, do duchowieństwa miasta i diecezji wileńskiéj i nakoniec do ludu tegoż miasta i diecezji.

Na mocy tych pism apostolskich dnia 5 grudnia czcigodny już wówczas arcy-biskup mohylewski i metropolita rzymsko-katolickich kościołów, w asystencji czterech innych rzymsko-katolickich pasterzów wyświęcił na biskupa ks. Wacława Żylińskiego, który dnia 9 stycznia 1849 roku odbył uroczyste wstąpienie na tę starożytną katedrę.

W pełności więc władzy pasterskiéj ten 33 z porządku biskup wileński w 46 roku życia, w całéj dojrzałości wieku i rozumu, przysposobiony przez spełnianie przez lat blisko 20 rozmaitych urzędów, do trudnego włodarstwa w winnicy pańskiéj, dzielną ręką ujął stér poruczonego sobie przez Ojca ś. posłannictwa. Wydany na jaw w roku 1849 akt wstąpienia na wileńską biskupią stolicę, zacnego pasterza, obejmuje piękne mowy prałata proboszcza ks. Józefa Bowkiewicza, prałata dziekana ks. Ignacego Borowskiego, i mianą z kazalnicy czułą odezwę samego biskupa, które zapowiadały, że nowy rząd będzie błogim i zbawiennym.

Pamiętamy wszyscy, jak przez siedm lat pasterskich prac jego w Wilnie te rządy były pracowite i jak obfite wydały owoce. Biskup Żyliński znalazł, po długiém sieroctwie, wiele szczegółów wymagających dźwignienia i naprawy. Bolało go nadewszystko zaniedbanie domów Bożych. Wiedział on, że środki były małe, ale sądząc z własnéj gorliwości, niewątpił, że byleby kapłani przemówić chcieli do serc ludu, znajdą wszelką gotowość z jego strony. Jakoż w corocznych pasterskich wizytach nie przestawał zagrzewać plebanów do tego najpierwszego ich obowiązku, aby nad ozdobą a przynajmniéj przystojnością świątyń pańskich czuwali. Pobłogosławił Bóg gorącym usiłowaniom biskupa, kościoły dźwigać się poczęły, zamiast drewnianych po wielu miejscach stanęły murowane a liczba nowo konsekrowanych przez bisk. Żylińskiego świątyń do 40, jeżeli niewięcéj, dochodzi. Służba boska w samém Wilnie, zyskała na świetności obrzędów, bo mimo mdłe zdrowie, biskup Wacław niezmordowanym był w pobożnéj pracy. Żadna uroczystość, czy to w katedrze, czy w innych kościołach nieodbyła się bez jego osobistéj celebry. W spełnianiu pasterskich obowiązków nikomu prześcignąć się niedał; w bierzmowaniu widząc skuteczny sakrament, ukrzepiający wiarę katolicką, najchętniéj go udzielał tysiącom przystępującego doń ludu.

Ale i w potocznym zarządzie spraw diecezji odznaczała go równaż gorliwość, sumienność i niezrównana gotowość pomocy wszystkim, którzy go o pomoc prosili. Sam będąc mężem porządku, w pracy dziwnie wytrwałym i czynnym niezmordowanie, umiejącym też cenić wartość czasu, pilnie tego dozierał, aby sprawy nie szły w odwłókę. Żadne pisma urzędowe niezalegały w jego kancelarji, bo wprawny do pióra i nie wahający się w zdaniu, sam ich największą część załatwiał. Zniewoleni tym przykładem podwładni naśladowali pracowitość dostojnego zwierzchnika, wynikające też stąd korzyści były oczywiste.

Lecz nadany popęd niezamienił się w nadużycie i owszem największa część spraw tyczących się karności kościelnéj, z wielkiém oszczędzeniem czasu, z prawdziwie chrześcijańską wyrozumiałością na błędy, załatwiała się ustnie, drzwi pasterskie stały otworem dla duchownych i świeckich, niepotrzeba było długo czekać na posłuchanie, każdy otrzymywał prędką i skuteczną odprawę. Nawet tam, gdzie ułomność ludzka zmuszała do wymierzenia kary, biskup niezapominał, że będąc sędzią był zarazem i ojcem. Z przyrodzenia czuły, głęboko bolała go wyrządzona mu osobiście niesprawiedliwość, ale za pierwszém wynurzeniem skruchy, za pierwszym objawem żalu przebaczał urazy i natychmiast o nich zapominał.

W innych gałęziach poważnego stanowiska zdobiły biskupa Żylińskiego nieinniéj wysokie przymioty, umysł wyzwolony i przesądom niedostępny. Sam w głębi duszy najgorliwszy katolik, gotów życie położyć za prawdziwość nauki kościoła, umiał jednak szanować sumienie współbliźnich.

Umiejący żyć z ludźmi, oddając każdemu co mu należało, postawił się w możności, w razie potrzeby f o r t i t e r e t s v a v i t e r występować w obronie zakładów i ludzi.

Nie ubliżymy prawdzie, kiedy powiemy, że dar szczególny i umiejętność zachowania stosunków dobrych z ludźmi u stéru władzy stojącymi, w największéj części ułatwiała mu otrzymanie tego, co było pożyteczne i słuszne, a co niekiedy z zakładami, to nierównie częściéj miało miejsce względem osób. Któż nie wié, jaką ojcowską opieką otaczał młódszych swoich duchownych współbraci, jak śmiało za nimi przemawiał, jak do litości, tam gdzie sama sprawiedliwość nie wystarczała, szlachetniejszych serc kołatał. Są w ustach wszystkich nazwiska tych mężów, którzy winni są jego orędownictwu naprawę zwichniętego zawodu. Biskup Wacław Żyliński takiém postępowaniem zjednał sobie mniemanie powszechne, z początku niezupełnie mu przychylne. Dziwić się temu nienależy; opuścił on diecezję wileńską w młodym bardzo wieku, przebywał późniéj już to w Mińsku, już w Petersburgu; w Wilnie, mało był znany. Katedra wileńska liczyła dostojnych prałatów, z grona których niejeden zdawał się być godnym stolicy biskupiéj; wyniesienie na nią młódszego i nieznanego bliżéj prałata, poczytywano za ubliżenie. Lecz skoro doświadczono mądrych rządów nowego biskupa, skoro jego duchowne i społeczne przymioty dokładniéj zostały ocenione, kiedy późniéj nadeszła chwila rozstania, żal był równie szczéry jak powszechny. Z niemniejszym smutkiem opuszczał i pasterz swoję owczarnię, bo serdecznie ukochał Wilno, bo ciągle do niego tęsknił i corocznie starał się choć na krótko je odwiedzać.

Gdyby od niego to zależało, nigdy nie rozstałby się z tą drogą dla siebie diecezją, ale przedwczesny zgon arcybiskupa mohylewskiego Ignacego Hołowińskiego, 7 października 1855, osierocił stolicę metropolitalną wszystkich rzymsko-katolickich w cesarstwie kościołów. Znakomity ten mąż stygnącą już ręką skreślił żądanie, aby następcą jego mógł być biskup wileński, którego w ciągu życia uznawał za najzdolniejszego do rządu kościoła. Niepotrzebną była ta prośba, bo znane były przymioty zalecanego pasterza, ale sumienne świadectwo umierającego, było dla jego następcy drogą i miłą nagrodą. Powołany do Petersburga objął zarząd metropolji a po otrzymaniu przyzwolenia stolicy apostolskiéj, przywdział paljusz arcybiskupi 9 grudnia 1856 roku.

Przeszło sześć lat, na tém najpierwszém stanowisku kościoła katolickiego w cesarstwie przewodniczył, z równąż gorliwością, poświęceniem, z walką nieustanną, z ofiarą nieraz sił i zdrowia, również dobrotliwie i po ojcowsku jak dotąd piastował pasterstwo wileńskie. Otoczony czcią i miłością powszechną rosł w uszanowaniu ludzkiém, a nadewszystko w zasługę przed Bogiem; ale zdrowie jego coraz upadać poczęło i dnia 10 przeszłego miesiąca kwietnia okazało się prawdziwe niebezpieczeństwo. Niestrwożony tym zwiastunem śmierci dnia 14 odbył spowiedź, gotując się na drogę wieczności; dnia 22 ją ponowił i przyjął sakrament ostatniego pomazania. Przytomność umysłu nie opuściła go ani na chwilę. Śmierć była budującą i przykładną do rozrzewnienia; czeladka duchowna zebrana u łoża boleści ojca, arcypasterza i dobroczyńcy, zalewała się łzami; błogosławił naprzód biskupów, księży Bereśniewicza i Staniewskiego, następnie prałatów i członków kollegjum, professorów i młodź akademicką, błogosławił swą dawną ukochaną diecezję wileńską i Wilno, archidiecezję, rodzeństwo i wszystkich bliższych serca przyjaciół, a nakoniec sam wskazawszy miejsce, gdzie miano znaleźć gromnicę, ujął ją mdlejącą ręką i o godzinie 4 zrana we wtorek w dzień ś. Jerzego oddał Bogu tę duszę, którą przed sześćdziesięciu laty z jego tchnienia odebrał.

Ta śmierć chrześcijańska godną była pięknego życia. Witał ją z radością, bo wolę Boga kochał nadewszystko i téj ulegać zawsze zwykł był z miłością i pokorą. Od kilku miesięcy przeczuwając zgon niedaleki, napisał własnoręcznie d. 22 lutego rozporządzenie ostatniéj swojéj woli; niewielki majątek rozdzielił między uboższych krewnych; galerję biskupów Wileńskich zapisał kapitule. Od 23, msze odprawiały się ciągle przy zwłokach; żałobne śpiewy duchownych nieustawały, a 25 wieczorem, wspaniały orszak złożony z biskupów, prałatów, kapłanów i duchownéj akademickiéj młodzieży, zwłoki umieszczone na sześciokonnym rydwanie, ocienionym purpurowym namiotem, znakiem kościelnéj godności zmarłego, odprowadził do kościoła ś. Katarzyny OO. Dominikanów. Tam po ustawieniu trumny ks. Urban Rokicki przemówił. Na zajutrz, dnia 26 odbywało się nabożeństwo celebrowane przez ks. biskupa Bereśniewicza, dnia zaś 27 ostateczna posługa duchowna oddana została zmarłemu przez biskupa ks. Staniewskiego, kazanie pogrzebowe miał pamiętny u nas z wymowy kaznodziejskiéj ks. prałat Aleksander Ważyński. Następnie odniesiono trumnę do sklepu kościelnego, skąd zwłoki mają być wkrótce przewiezione do rodzinnego Wilna i spełniając wolę ś. p. Wacława pogrzebione będą w katedrze wileńskiéj.

Taki był ziemski zawód ś. p. Wacława Żylińskiego arcybiskupa mohylewskiego, metropolity wszystkich rzymsko-katolickich w Rossji kościołów. Podaliśmy tu tylko zaledwo rys słaby, a w ciężkim smutku pociesza nas nadzieja, że pamięć znakomitego arcybiskupa podaną będzie do potomności dokładnym opisem jego żywota, który zajmie ważny rozdział w historji katolickiego kościoła.

Wilno, 13 maja.

POGLĄD OGÓLNY.

Otrzymaliśmy przez dziennniki zagraniczne bliższe i urzędowe wiadomości o działaniach wojska francuzkiego pod Pueblą. Miasto zostało oblężone d. 18 marca; w pięć dni późniéj, t. j. d. 23-go otworzono przekop przed twierdzą San-Xavier o 650 metrów od wałów. Dnia 29-go tegoż miesiąca działa francuzkie zmusiły do milczenia artylerję meksykańską, uderzono wstępnym bojem ze zdumiewającą siłą na twierdzę San-Xavier i bystro ją zdobyto, mimo zacięty odpor.

W nocy z d. 31 marca na 1 kwietnia zajęto gromadę domów, między któremi leży klasztor Guadalupite, nazajutrz zaś dalsze gromady domów przytykające aż do środkowego rynku miasta. Tym samym porządkiem, rozbijając mury łączące jedne gromady domów z innemi, zajmowano coraz obszerniejsze przestrzenie, a dnia 3-go kwietnia przystąpiono do zdobycia katedry, panującéj nad Pueblą. Niezdawało się wcale, aby oblężenie miało trwać długo.

W owym czasie Francuzi posiadali w obozie pod Pueblą jeszcze 2 miljony nabojów i 6 miljonów w Vera-Cruz, których największą część rozkazano dowieźć do wojska działającego. Artylerja miała 36 tysięcy nabojów, wystrzelano ich dotąd tylko 4,000, nowe zaś zapasy nadesłane z Francji, razem z wojskiem rezerwowém znajdowały się już w drodze do Orizaba, aby stanąć mogły pod murami Puebli w ciągu kwietnia.

O ile wojsko jest obficie zaopatrzone w zapasy bojowe, o tyle panuje w niém dostatek żywności; bo prócz mąki, ryżu, kawy, cukru, i t. d. na miejscu łatwo dostać żywności świeżéj, potrzebnéj do utrzymania wojska.

Zajęcie miasta i zdobycie twierdzy San-Xavier, okupione zostały ciężkiemi stratami, poległo bowiem pięciu oficerów, między którymi jen. Vernhet de Laumière, dowódca artylerji, 30-tu oficerów raniono; zabito 56-ciu żołnierzy, raniono 443-ch, z których jednak tylko 250-ciu weszło do szpitalów, inni lekko skaleczeni, niechcieli opuścić szeregów.

Jenerał Forey przesłał cesarzowi szczegółowy dziennik działań swoich od 3-go marca.

Po bardzo zajmującém opisaniu rozmaitych wypadków i przygotowań do zdobycia Puebli, opowiada w następny sposób zdobycie saméj twierdzy San-Xavier. „Dzień 26 marca naznaczony był na dokonanie tego ważnego przedsięwzięcia. Twierdza od zachodu uzbrojona jest bastjonami; od północy silnym wałem; od wschodu lunetą, zasłaniającą wejście od miasta, a od południa podobnież rzędem bastjonów. Te wszystkie warownie opasują w około całą twierdzę, głównie zaś klasztor San-Xavier najobronniejszy pomiędzy wszystkiemi gmachami. Ogół téj niepożytéj na pozór budowy zajmuje 180 metrów długości i 80 szerokości i posiada nadto 3 dziedzińce wewnętrzne i znaczną liczbę oddzielnych gmachów.

Przystęp najeżony był szańcami, a na nich osadzono działa jeszcze zupełnie nowe. Obrona była łatwa, wewnętrzny rozkład budowli pozwalał posuwać ją do ostateczności. Uznałem za niezbędną konieczność opanować tę silną twierdzę. Prace inżynjerskie do niéj nas zbliżyły; ogień dział zniszczył baterje; piechota powinna była zadać ostatni cios oporowi.

Ufając dzielności i natarczywości mojego wojska, nie wahałem się dać hasła do szturmu. Piérwszy bataljon strzelców pieszych i bataljon 2-go półku zuawow, uszykowały się w kolumnę szturmową. Jeden bataljon 51-go półku i jeden 3-go półku zuawów stanowiły rezerwę.

Poruczyłem kierunek téj przewagi jenerałowi Bazaine, który o godz. 1-éj po południu objął dowództwo nad przekopami. O godzinie 4-éj wszystkie nasze baterje skierowały ogień na twierdzę i zniszczyły jéj warownie zewnętrzne. O godzinie 5-éj, za danym rozkazem strzały umilkły; jener. Bazaine, stanąwszy w czwartéj równoległéj, dał hasło; powtórzone okrzyki: niech żyje cesarz! uderzyły w niebo i natychmiast piérwsza kolumna, wyskoczywszy z przekopów rzuciła się pędem na wzgórze, osadziła je w mgnieniu oka i wdarła się z natarczywością, któréj nie powstrzymać nie zdołało.

Nieprzyjaciel na chwilę był zdumiony; ale w kilka minut grad kul ze strzelnic w ścianach, z tarassów, z drzwi, z okien, z dzwonic, osypał nacierających. Meksykanie spółcześnie odsłonili działa ukryte za barykadami; dołączyli jeszcze ogień baterji polowéj, ustawionéj przed twierdzą Carmen, tudzież skierowali strzały ze wszystkich twierdz poblizkich na miejsce szturmu; ale ta powódź kartaczów nie wstrzymała naszych żołnierzy. Natychmiast druga kolumna rzuciła się za piérwszą i obie wdarły się wewnątrz twierdzy. Załoga, składająca się z 700 ludzi, opatrzona w mnogie działa polowe, usiłowała stawić opór; lecz po raz pierwszy Meksykanie doświadczyli ostrza naszych bagnetów i nie wytrwali w kroku. Pędzeni bez wytchnienia z piętra na piętro, z izby w izbę, zaledwie małéj ich garstce udało się wymknąć, wielu położono na miejscu, pozostałych odprowadzono do obozu jak jeńców.

Meksykanie, widząc główny gmach w naszém ręku, poprowadzili do boju 2000 żołnierzy rezerwowych, łudząc się nadzieją, że go z rąk naszych odbiorą; ale strzelcy i zuawy zająwszy piérwsze piętro gmachu, przyjęli tę kolumnę tak gęstym i ciągłym ogniem, że cofnąć się z pośpiechem musiała za barykady miejskie.“

Minister morski otrzymał, d. 16 maja, doniesienie od admirała Jurien de la Gravière z Vera-Cruz, z d. 20 kwietnia. Podług niego miano w tym porcie wiadomości o oblężeniu Puebli do 12-go przeszłego miesiąca, jednak Meksykanie jeszcze wszystkich twierdz nie stracili, Alvarado, Minalillan i Carmen, blizkie były upadku. Tymczasem w Merida, jedném z większych miast meksykańskich, ludność oświadczyła się na rzecz Francuzów. Są to zapewne wiadomości pożądane, ale jeżeli i głębiéj w kraju opór będzie równie silny, obawiać się należy, aby wyprawa nie poszła w odwłokę, rządowi zaś francuzkiemu z wielu względów o to głównie chodzi, aby ją najprędzéj zakończyć. Tymczasem umysły rozważniejsze przewidują, że istotny cel wyprawy wówczas dopiéro wynurzy się na jaw, kiedy wojna ustanie i kiedy po zwycięzeniu Juareza przyjdzie go zastąpić kim innym. Rokowania w téj mierze mogą bardzo się przeciągnąć, obecność zatém wojska francuzkiego będzie również jak teraz nieuchronną.

Im bardziéj zbliża się dzień wyborów, tém dzienniki żwawiéj roztrząsają wszystkie szczegóły, ściągające się do wielkiéj obywatelskiéj czynności powszechnego głosowania.

Wice hrabia de la Gueronière, który od chwili ukazania się po raz piérwszy dziennika swojego, chciał wmówić Francji i Europie, że jest jedynym, poufnym tłómaczem najskrytszych myśli Napoleona III, który wstecznemi poglądami na sprawę Włoską uczciwe serca zasmucał i zdrowy rozum obrażał, wice hrabia de la Gueronière nie mógł milczeć, kiedy cała Francja wre wyborczym ruchem. Wystąpił więc dnia 15 maja z pismem pod nazwą: Precz z wyłączeniami! niepodpisał jednak własnego pod niém imienia, ale dał je podpisać sekretarzowi redakcji panu Esparbié, i usiłował w niém dowieść: że ten kierunek wyborów byłby najzbawienniejszy, któryby zakreślił najszersze koło dla rządowego wpływu, bo taki stan rzeczy, najwłaściwiéj odpowiedziałby pragnieniom cesarza, który wstępując na tron, zniosł granice dzielące stronnictwa, by pogodzić wszystkie mniemania w wielkiéj narodowéj jednocie, któréj jest najzupełniejszym wyrazem.

Na nieszczęście, hr. de Persigny inną wybrał drogę; rzucił cień podejrzenia na część izby i oskarżył ją przed narodem. Pan de la Gueronière ubolewa, że minister spraw wewnętrznych oświadczył się przeciw wyborowi pana Keller i kilku innych posłów wstecznych, najzawziętszych nieprzyjacioł sprawy włoskiéj.

Podług niego, to wyłączenie otwiera pole dla oppozycji, wątli większość izby i pozbawia rząd, przynajmniéj 25 najżyczliwszych wspołpracowników. Hr. de Persigny mówi do nich: „Chcecie być naszymi przyjaciółmi? ale my was odpychamy nie wpuścimy was do izby, bo poczytujemy was za wrogów!“

„Minister spraw wewnętrznych, mówi daléj vice-hrabia de la Gueronière, uląkł się dawnych stronnictw, wówczas, gdy wszyscy przekonali się o ich bezsilności; walczy z niemi, jak gdyby groźnie stawiły mu czoło, a nie postrzega, że wywołuje tylko urojone mary; nie widzi, że cesarstwo zabiło stronnictwa, że panuje nad niemi swą wielkością, że je pochłonęło w narodzie, przez głosowanie powszechne. Cóż bowiem pozostało z nich dzisiaj? Oto zaledwie nieco szczątków, oto przebrzmiała sława, wierna obalonym ołtarzom, raczéj przez uczciwość, jak z przekonania. Czyż warto lękać się tych widziadeł? Bynajmniéj, bo żadna potęga nie ukrywa się za temi wielkiemi imionami; naród je szanuje, ale za niemi nie pójdzie, bo przyszłość im nie przyświeca. Spoczywa ona w tym niewstrzymanym ruchu wyobrażeń, potrzeb i postępu, porywającym nowoczesną społeczność, którą kierować cesarstwo poczytało za swoje pełne chwały posłannictwo. Dzieje cofać się nie mogą, siła wewnętrzna pędzi je naprzód. To co minęło podobne jest do owych obalonych zębem czasu pomników, które świat podziwia, w których dawne pokolenia znajdowały przytułek, ale w których już dziś mieszkać niepodobna.

Pan de la Gueronniere sądzi, że zamiast niewczesnych podejrzeń, hrabia de Persigny powinien był okazać największą ufność w narodzie, lecz snać nie zrozumiał istotnego stanu kraju.

„Zwykle pod ciężarem korony, zamierzcha urok najwyższéj władzy; ale za naszych czasów, przybiera on coraz więcéj blasku, więcéj trwałości i jest dziś potężniejszym niż w piérwszych dniach swojego istnienia. Cesarz jeszcze się nie zestarzał i owszem moralnie urosł; przy jego boku jaśnieje najzacniejsza z niewiast, którą podziwiano za piérwszym rzutem oka, a którą naród bliżéj poznawszy całém sercem ukochał. Cesarstwo zachowało nieograniczone zaufanie ludu i zdobyło przychylność warstw oświeconych. Niech więc hrabia de Persigny odrzuci niepotrzebne wyłączenia i niech uwierzy nakoniec owym słowom pana Baroche: że im wybory są swobodniejsze, tém powaga rządu silniéj krzepi się i wzmaga.

Podaliśmy wierną treść pisma pana de la Gueroniere, i o ile uczynić to było można, jego własnemi słowami.

Hr. de Persigny jest mężem bardzo znakomitym, zaleca go przedewszystkiém, w tych czasach skażenia, marnotrawstwa i chciwości, wielki porządek w wydatkach i takie uszanowanie dla grosza narodowego, że nie sądzi, aby mu wolno było czystém sumieniem przyjmować majątkowe dary od cesarza. Ale obok téj wysokiéj cnoty, hr. de Persigny grzeszy zbyteczną drażliwością i pochopami, w skutek zapewne chorobliwego usposobienia, do urojonych obaw. Temu przypisać należy dwa najświeższe jego pisma, które Francję słusznie zdziwiły. Pierwszém z nich jest ostrzeżenie przesłane dziennikowi France dnia 16 maja, w którem hr. de Persigny mówi: „Że ten dziennik wmawiawiając, iż jest tłómaczem tajemnéj myśli rządowéj, tym czasem co dzień, mianowicie w piśmie: Precz z wyłączeniami, usiłuje wypaczać politykę, któréj rząd trzyma się w wyborach, tak dalece, iż zwodząc mniemanie powszechne, zasługuje na piérwsze ostrzeżenie. Wice hr. de la Gueroniere odpowiedział hrabiemu de Persigny w kilku następnych wyrazach; „Niewolno nam zbijać ostrzeżeń, niezbijamy więc tego, jakie na nas spadło.

„Ale nieuchronna powinność i cześć nakazują nam oświadczyć: że przyczynę, z powodu któréj minister spraw wewnętrznych nas gromi, zawsześmy stanowczo odpychali.

„Nieprawda, abyśmy kiedykolwiek wmawiać chcieli, że jesteśmy tłómaczami tajemnéj myśli rządowéj.

„Stokroć oświadczaliśmy: że jesteśmy tłómaczami jedynie naszego sumienia. To oświadczenie, potwierdzają wszystkie nasze czynności, ponawiamy je i dzisiaj z mocą, któréj nic zastraszyć nie zdoła.“

Drugiem pismem jest list hr. de Persigny do prefekta Sekwany pana Hausmann, w którym minister spraw wewnętrznych powstaje przeciw kandydaturze p. Thiers. List ten d. 22 maja, dotąd wiadomy nam tylko z depeszy telegraficznéj, ma obejmować następne wyrazy: „Ze pan Thiers jest zapaśnikiem jawnych wrogów cesarza i przedstawicielem zgubnego rządu, który Francja potępiła.“

Pragniemy z całéj duszy, aby nowa izba prawodawcza szła ręka w rękę z Napoleonem III, ale trudno nam uwierzyć w trafność kroku hr. de Persigny, który zdaje się przypisywać wielkiemu dziejopisowi i narodowemu mężowi stanu, jak go sam cesarz nazwał, poziome względy na osoby, lub ten albo ów tryb rządzenia. Umysł tak wzniosły, dojrzały, do kierowania światodziejowych spraw wdrożony, niemoże mieć innego godła postępowania jak: salus populi, suprema lex esto.

W Prusiech spór między ministrami a izbą poselską przybiera coraz szersze rozmiary. Wiadomo, że ministrowie oświadczyli, iż dopóty do obrad sejmowych należeć nie będą, dopóki izba ich nie zapewni, że jéj prezes niema nad nimi żadnéj władzy porządkowéj; zgromadzenie atoli przedstawicieli narodu niezmierną większością wyrzekło, że powagę prezesa swojego we wszystkiém i nad wszystkimi w izbie utrzyma. Ministrowie zanieśli skargę do tronu, twierdząc, że izba nastaje na zaręczone im przez konstytucję prawa. Adres, którego dwa projekta przez posłów Virchowa i Gneista podane, komissja w jedno pismo zlała, a w którym wyłożone są, pogwałcenia konstytucji, jeszcze uchwalony nie został. Król nie wiedział zatém o istotnym stanie rzeczy, na doniesienie więc tylko ministrów swoich, przesłał izbie poselstwo, w którém upomniał przedstawicieli, aby usunęli przeszkodę grożącą przerwą prac prawodawczych. Pan von Bismarck przybył dnia 21 maja na izbę i odczytał pismo królewskie; po czém natychmiast się oddalił. Pan Virchow radził odesłać poselstwo do komissji adresowéj, ponieważ, zdaniem mówcy, najjaśniejszy pan nie został przez ministrów swoich należycie zawiadomiony o rzeczywistém znaczeniu sporu. Hrabia Schwerin, były minister spraw wewnętrznych, i jeden z najwyżéj szanowanych mężów stanu pruskich, oraz pan von Sybel, poparli wniesienie pana Virchow; idąc za temi poważnemi głosami, izba jednomyślnie odesłanie poselstwa królewskiego do komissji uchwaliła.

Tę porażkę w izbie poselskiéj, wynagrodziła niejako ministrom izba panów, która jednomyślnie przyjęła, doradzaną przez komissję swoję, uchwałę dziękczynną dla ministrów za ich postępowanie względem Polski. Jeden tylko z członków, professor uniwersytetu greifswaldzkiego, pan Baumstark, rozróżnił się w zdaniu.

Z innych państw europejskich nie mamy nic ważniejszego do doniesienia. W Grecji nastąpiła zmiana ministrów; o nazwiskach składających nowy gabinet osób, czytelnicy dowiedzą się z umieszczonéj w dzisiejszym Kurjerze telegraficznéj depeszy, jak równie i o tém, że jest jeszcze nadzieja o utrzymaniu w swéj mocy umowy zawartéj między vice-królem egipskim a panem de Lesseps. Inne szczegóły są zupełnie potoczne i nie zasługują na bliższą wzmiankę.

WIADOMOŚCI ZAGRANICZNE.

Włochy.

Turyn 5 maja. P. Massari zaczął wczoraj czytanie sprawozdania o zbójectwie. Po pięciu godzinach, odpoczął; dziś czyta daléj, a zawsze przy zamkniętych drzwiach. Mówią, że treść tego sprawozdania jest następna:

Zbójectwo jest według zdania kommisji chorobą endemiczną (miejscową) w krajach neapolitańskich; źrzódło jéj leży w obyczajach ludu. P. Massari widzi w poezjach Tassa i Ariosta, którzy opiewali przewagi zbójców, a których zwrótki dotąd żyją w ustach ludu wiejskiego, podniety zbójectwa, ale tych winowajców rozstrzelać trudno. Łatwiéj doścignąć innych, a mianowicie niższych urzędników, pisarzów gminowych, lub kancelistów prefektur. Ta klassa wymaga koniecznie ogólnego oczyszczenia. Przeciwnie jenerał La Marmora na którego tak krzyczano, jest przedmiotem pochwał bezwarunkowych ze strony kommisji, również jak dowodzone przezeń wojsko, będące wzorem wszystkich cnót wojennych i obywatelskich. Kommisja patrzyła własnemi oczami i okazała się tém sprawiedliwsza, że izba nieraz brzmiała najbezzasadniejszemi oskarżeniami. Przełożenia kommisji mają być następne:

Udzielić zbójcom amnestję, zakreślić czas, w ciągu którego stawić się powinni przed zwierzchnością, po upływie którego ogłoszeni być powinni za wyjętych z pod prawa;

Utworzyć czasowe wojenne kommisje, dla doraźnego sądzenia zbójców i ich spólników; tego trybu trzymano się aż dotąd;

Utworzyć kommisję mięszaną z prefekta, prokuratora królewskiego i oficera żandarmów, i upoważnić te kommisje do wydawania wyroków, jacy ludzie niebespieczni mają znajdować się dod dozorem zwierzchności i jakim z nich ma być wzbronioném oddalania się z naznaczonego im miejsca pobytu; dla obywateli zaś, którzy przyczyniać się będą do przywrócenia porządku, przeznaczyć nagrodę.

Jeden z członków p. Argentino, jest przeciwny kommisjom wojennym; zdadza się ledwie na sądy mięszane, w których choć jeden z sędziów zasiadać powinien. Zapowiedział, że w tym przedmiocie wyrazi oddzielne zdanie.

Kommisja wymaga lepszéj organizacji policji, oddając wszakże sprawiedliwość zaprowadzeniom pana Spaventa przez czas, w którym zawiadywał wydziałem spraw wewnętrznych w Neapolu. P. Spaventa, spełniający dziś urząd jeneralnego sekretarza, jest jednym z tych ludzi okrzyczanych, który umiał opierać się zamachom stronnictw, i któremu poczynają oddawać zasłużoną sprawiedliwość.

Takie ma być w treści sprawozdanie, które izba wkrótce ma roztrząsać.

Włochy straciły jednego ze swoich wielkich obywateli, sędziwego Ruggiero Séttimo. Ten dostojny starzec w r. 1812-m czynny miał udział w sprawach swojego kraju i odtąd zawsze wchodził do wszystkich ministerstw wyzwolonych. Jak w r. 1812-m tak i w 1858-m, widziano w nim żywego przedstawiciela wolności w Sycylji. Po kądzieli był on potomkiem dawnych królów téj wyspy i po mieczu, przodkowie jego pochodzili z Toskanji.

Hrabia de Cavour mianował pana Ruggiero Settimo prezesem senatu, ale wiek sędziwy nie dozwalał mu czynnego spełnienia obowiązków téj posady. P. Ruggiero Settimo był gorliwym i wyzwolonym katolikiem, jak wielu Sycyljan. Na kilka dni przed śmiercią podpisał wyznanie wiary, któremu dzienniki klerykalne nadają ogromny rozgłos; ale z którego widać oczywiście, że umiał patryotyzm zespalać z religją. Dożył 85-ciu lat wieku. Z rozkazu królewskiego zwłoki jego, z Malty, gdzie umarł, przeniesione będą do Palermo.

Król ozdobił łańcuchem Annuncjaty margrabiego Dino Capponi z Florencji, obywatela otoczonego powszechném poważaniem i uwielbieniem.

— Neapol 2 maja. Księżna Genui wróciła do zdrowia i zabawi jeszcze czas jakiś, przynajmniéj do odpłynienia książęcia Napoleona, który nagle wczoraj zrana ukazał się na pokładzie jachtu swojego Król Hieronim. Wszystko byłoby tu pomyślném, gdyby w tych dniach nie wybuchnęła mała wojna domowa między uczniami uniwersyteckimi i głęboko nie zasmuciła ludzi uczciwych i rozsądnych. Powód do niéj był następny:

Uniwersytet rządzi się obecnie prawidłami wydanemi przez byłego ministra narodowego oświecenia. pana Matteucci. W teorji, rzeczone prawidła nie są bardzo wyzwolone; zamieniają bowiem naukę w zakładach rządowych na monopol i obowiązują do niéj całą młodzież. W praktyce nadewszystko, prawidła niepodobają się Neapolitanom.

Stolica mrowiła się nauczycielami prywatnymi, którzy metodą skróconą, w kilka miesięcy, słuchaczom swoim zaszczepiali w głowach niewielką ilość wiadomości, jakich dawniéj wymagano po przyszłych adwokatach, lekarzach, to jest ministrach stanu pod Bourbonami. Jak niewiele na to było potrzeba, dość przypomnieć sobie, że rozgłośny p. Ajossa, nie umiał własnego nazwiska bez błędu napisać. Młodzież więc niczego się prawie nie uczyła. Zmuszona teraz do pilnéj pracy, wierżga; krzyczy, że wolność nauczania została zgwałcona; łatwo pojąć co rozumié pod tém słowem, to jest wolność nieuctwa; żałuje zatém Bourbonów, pod którymi wolno było nic nieumieć.

Ale niemożna o to oskarżać całéj młodzieży, lecz tylko jakich kilkudziesięciu próżniaków walających się po kawiarniach i rozprawiających tam o odzyskaniu Rzymu i Wenecji. Nieszczęściem ci uczniowie, tylko z imienia, są najzuchwalsi i najhałaśliwsi przed innymi; a ponieważ głośniéj od innych krzyczą, zdaje się, że składają większość. Otóż w przeszłym tygodniu poszli oni, wbrew zwyczajowi, do uniwersytetu. Wielkie zdumienie uczniów pilnych i radość professorów, widzących powrót tych synów marnotrawnych. Ale nowi przybysze podnieśli kije i krzyknęli: wychodźcie wszyscy! Uczniowie spokojni, uzbrojeni tylko piórami i seksternami, ulegli. Tak było piérwszego dnia.

Nazajutrz prawdziwi uczniowie nauczeni doświadczeniem, idąc do uniwersytetu na wszelki przypadek wzięli z sobą kije. Stąd wszczęła się bitwa, zgiełk, wdanie się gwardji narodowéj, i t. d. i t. d. Niektórzy professorowie, a między innymi p. Pessina, świeży zaszczyt nowych Włoch, zraźić się nie dali i mimo wzrastającą wrzawę nie zeszli z krzeseł professorskich i w obecności zawstydzonych napastników daléj wykładali rozpoczętą naukę. Dziś stronnictwo bilarowe zostało pokonane, podżegacze uwięzieni, uniwersytet spokojny. Nie było trzeciego dnia, w którym jak zwykle zaburzenia tryumfują.

Ta uniwersytecka burza nie powinnaby przejść w milczeniu; dziennikarstwo zagraniczne posiada wpływ i mogłoby poprawić tych młodych trzpiotów, dowcipnie z nich żartując. Mają się oni za bohatérów, burząc się w kraju wolnym, bo wiedzą, że narażają się tylko na przepędzenie nocy w kozie. O, gdyby to im powiedziano, że i w Paryżu walają się po ulicy tacy bohatérowie, ale nikt ich nie umieszcza w Panteonie.

Ciągle są zapowiadane nowe najazdy w Abruzzach, już nie zbójców, ale prawdziwych stronników burbońskich. Co do zbójców, są oni w zupełném rozprzężeniu; wszystkie listy i doniesienia urzędowe z Apulji na to się zgadzają. W całym Kapitanacie, tułają się ich niedobitki tylko w skalistych wąwozach Gargano i w puszczach dawnego hrabstwa Molize.

Na całéj, dotąd jeszcze najgorszéj, drodze Ariano porozstawiano oddziały straży. Gościniec Manfredoński przebiegają często silne czaty, pilnujące bespieczeństwa przejazdów. Prowincja zajęta jest wyłącznie drogą żelazną, któréj budowa widocznie wzrasta; potrzeba tylko położyć relsy i rzucić gotowy już most żelazny na rzece Pescara. Foggia jest już miastem włoskiém, pełném mieszkańców północnych, słychać tylko ludzi rozmawiających po toskańsku; ruch, który tam panuje, podobny jest do liwurneńskiego.

Tristany nic nie sprawi i nie zdoła odwrócić tego zlania się wzajemnych potrzeb, tego zlania się jeżeli tak powiedzieć można ludzi, tego tłumnego wychodźtwa Północy na Południe i Południa na Północ; bo więcéj mieszka Neapolitanów w Turynie, niż Turyńczyków w Neapolu. Wojsko nadewszystko jest straszne dla wrogów jednoty, mniéj męztwem i liczbą żołnierzy jak przez upowszechnienie oświaty. Żołnierze południowi wracający w rodzinne strony, z Aleksandrji, lub każdego miasta północnego, powyuczali się tam czytać, rozumieć co ich otacza, mówić i czuć po włosku; słowo ojczyzna mają w sercu i na ustach.

Nawet mnisi, a przynajmniéj niektórzy z nich, wyrzekają się przesądów. W mieście Bari klasztor Minoritów obserwantów, podpisał następną protestację i umieścił ją w jednym z dzienników religijnych:

„Ojcowie obserwanci prowincji Bari, zważywszy:

1-o) Że knowania burbońskie nie przestają wichrzyć pokoju klasztorów i nadwerężać najświętszych instytucij religijnych i moralnych;

2-o) Że skutkiem tych knowań ojciec Luiggi da Maddaloni, który już raz był prowincjałem zakonu, znowu powołany został do tego urzędu przez wrogów zmartwychwstania włoskiego, dla nękania i zguby, jak to dawniéj czynił, wszystkich zakonników szczerze i pobożnie wyzwolonych;

3-o) Że to nastąpiło w skutek łask, jakiemi Rzym otacza byłego króla Franciszka de Bourbon, który jeżeli nie wprost, to przynajmniéj ubocznie, trwa w podaniowych prześladowaniach, przerwanych prawowitością powstania.

Będąc zupełnie przekonanymi:

4-o) Że niepodobna uznać za starszego i zwierzchnika, człowieka który wcisnął się do władzy wbrew ustawom zakonu, wymagających wyboru na kapitule, wyjąwszy małą liczbę szczególnych zdarzeń, bynajmniéj nie istniejących w obecnych okolicznościach;

5-o) Że nakoniec znając dawniejsze życie tego człowieka (tu są opowiedziane zdarzenia odnoszące się wyłącznie do spraw klasztornych)—

„Niżéj podpisani ojcowie z tych przyczyn, protestują i nie uznają naznaczenia przez breve ojca Luiggi da Maddaloni na prowincjała Bernardynów obserwantów ś. Mikołaja w Bari.

„Odrzucają więc stanowczo wszystkie jego czynności przeszłe i przyszłe; poczytują je za żadne i nieobowiązujące w obec prawa i rzeczywistości.

„Oświadczają to wszystko przed rządem włoskim, aby, jako obrońca porządku i religji w państwie, nie dozwolił rozciągać władzy despotycznéj nad uczciwemi obywatelami i kapłanami, ludziom niemającym do tego najmniejszego prawa.“

Turyn, 7 maja. Izba poselska skończyła wczoraj tajemne rozprawy nad zbójectwem. Jeden z członków komissji czytał dowody, wspierające sprawozdanie pana Massari, dowody, które jednak zostaną tajemnemi, ponieważ obejmują dosyć żwawe oskarżenia niektórych urzędników, a nawet niektórych zagranicznych ajentów konsularnych. Jeden z członków komissji, pan Argentino, zbijał sprawozdanie.

Naprzód zaprzeczał, żeby zbójectwo było endemiczném w krajach neapolitańskich. Bronił Tassa i Ariosta, mówiąc, że śpiewy ich w całych Włoszech znane, nientworzyły jednak zbójców. Podług niego, zbójectwo jest czysto politycznem, a przyczynę ma w pobycie Franciszka II w Rzymie, który podsyca nadzieje stronników swojéj dynastji. Wiadomo także, że p. Argentino sprzeciwia się sądom wojennym.

Potém rozpoczęły się rozprawy. Wielu mówców powstawało gwałtownie przeciw polityce francuzkiéj, będącéj podług nich jedynem źródłem zaburzeń w krajach południowych.

Minister spraw zagranicznych odpowiedział, że Francja nie szczędzi usiłowań o oddalenie Franciszka II z Rzymu; lecz w obec stanowczéj odmowy dworu papieskiego, nie mogła nic dotąd jeszcze dokazać. Rokowania trwają; rząd nie zraża się i czyni stosowne starania w Paryżu.

Wielu mówców zabierało jeszcze głosy, jedni przeciw Francji, drudzy przeciw urzędnikom wątpliwym lub niezdolnym, nakoniec p. Peruzzi zakończył rozprawy mową znakomitéj zręczności, która rozstrzygnęła głosowanie.

Izba uchwaliła porządek dzienny, obowiązujący rząd do rozwoju oświaty narodowéj, do nadania żywego popędu robotom publicznym, do uważnego wyboru urzędników. Zagłosowano podziękowanie dla wojska, dla jego dowódcy i dla komissji.

Nakoniec sprawozdanie nie będzie wydrukowane. Wyciąg z niego posłuży za wstęp do udowodnienia potrzeby prawa sądów nadzwyczajnych.

Dotąd izba obradowała przy drzwiach zamkniętych, ale dziś rozpoczęły się znowu posiedzenia publiczne; posłowie mają przystąpić do budżetu marynarki, z powodu którego znaczna część posłów żąda śledztwa. Baron Ricasoli znajdował się na posiedzeniu, co dało powód do pogłoski, że znowu wchodzi do gabinetu jako prezes rady, bez wydziału.

Po uniwersytetach było cokolwiek nieporządków, z powodu egzaminów; mianowicie w Neapolu, Palermo i Modenie. Wiadomo, że podług przepisów pana Matteucci, egzamina niepowinny być surowe, ale szczere. Przy zmianie ministra mówiono o zmianie prawideł; zdawało się niektórym uczniom, że egzamina będą znowu, jak dawniéj, tylko czczą formą. Ale rząd trzyma się nowych prawideł, oczywiście bardzo rozumnych. Zaburzenia nie mają nic politycznego, nie będą też miały żadnych następstw; potwierdzają tylko konieczność prawideł, przepisanych przez pana Matteuci.

Ułożono tu statystykę zbójectwa, zdaje się na zasadzie przecestawionych papierów przez komissję śledczą.

Od 1 stycznia 1863-go miało poledz w bitwach 71; miano rozstrzelać 170-ciu; uwięzić 124-ch, poddało się dobrowolnie 90. Ogółem więc drużyny zmniejszyły się o 355 ludzi.

— Ankona, 28 kwietnia. Izba tutejsza handlowa była zapytywaną przez rząd włoski, o zdanie nad traktatem handlu i żeglugi zawartym z Francją, a znajdującym się teraz w rozbiorze parlamentu; odpowiedziała zgodnie z mniemaniem wyznaczonéj przez siebie komissji, złożonéj z prezesa i 3-ch członków w sposób bardzo przychylny.

Izba handlowa wymieniła korzyści traktatu nietylko pod wzgledem politycznym, ale też pod względem rozwoju, zamiany płodów przyrodzonych włoskich, które znajdą we Francji nowy i ważny odbyt; tudzież płodów przemysłu francuzkiego, których wprowadzenie na targi włoskie nie zdaje się jéj być wcale tak zagrażającem, jak niektórzy upornie twierdzą.

Turyn, 8 maja. Król będzie przy otwarciu drogi żelaznéj z Ankony do Pescara. Wyjedzie z Turynu d. 16 maja, obrząd będzie miał miejsce d. 17. Być bardzo może, że jenerał La Marmora, objeżdżający teraz granice rzymskie, skorzysta z blizkości drogi i przybędzie dla złożenia hołdu królowi.

Depesza otrzymana dzisiaj uwiadamia, że drużyna hersztów Stramengo i Cacchione (ten ostatni przybiera nazwę jenerała) składajaca się z 83-ch ludzi, została pobita dziś rano przez bersagljerów niedaleko Montefiore, na granicy prowincji Teramo i Ascoli. Wielu zbójców zabito i raniono. Drużyna była bardzo źle uzbrojona; bersagljery ścigają niedobitków.

— Dziennik paryski Patrie, d. 11 maja, ogłasza następne wiadomości z Rzymu:

Ojciec św. wyjechał ze stolicy i nocował d. 5 maja w Velletri. Ztamtąd zwiedzi Frosinone, Veroli, Casimati, gdzie obejrzy opactwo, które książe Gaetani darował na święto-pietrze.

Najświątobliwszy podróżny przejechał Alatri i dziś wieczorem stanie we Frosinone. Niedzielę odda nabożeństwu i spoczynkowi; w poniedziałek zaszczyci hrabiego Ferrari brata ministra skarbu, przyjęciem u niego obiadu w Ceprano. Zaszła niewielka zmiana w drożniku; Pius IX wysiądzie z wagonu i uda się zwyczajnym pojazdem do Ceprano, a to dla uniknienia pogranicza neapolitańskiego, gdzie jenerał La Marmora wszystko przygotował dla oddania winnego hołdu głowie katolicyzmu i najwyższemu ojcu duchownewu.

D. 12-go papież będzie w Ferentino, nazajutrz w Anagni, gdzie pobłogosławi wspaniały wodociąg. Wieczorem wróci do Rzymu.

Na konsystorzu mającym się odbyć po powrócie, ale który może będzie odłożony na d. śś. Piotra i Pawła, ksiądz Matteucci zostanie mianowany kardynałem i opuści zarząd policji; prezes konsulty, ksiądz Sagretti zostanie jego następcą.

Francja.

— Monitor Powszechny d. 8 maja, ogłasza następne dekreta:

Napoleon i t. d.

Zapatrzywszy się na art. 46 konstytucji;

Zważywszy, że ciało prawodawcze przyszło do ostatecznego roku swojego umocowania;

Postanowiliśmy i postanawiamy co następuje:

Art. 1-szy. Ciało prawodawcze jest rozwiązane.

Art. 2-gi. Nasz minister stanu ma wykonać niniejszy dekret.

Dan w pałacu tuilerijskim d. 7 maja 1863 r.

(Podpisano) Napoleon.

Przez cesarza, minister stanu, A. Walewski.

— Napoleon i t. d.

Na przedstawienie naszego ministra spraw wewnętrznych.

Zapatrzywszy się na nasz dekret dnia dzisiejszego, rozwiązujący ciało prawodawcze;

Zapatrzywszy się na dekreta organiczne i porządkowe 2 lutego 1852 r.;

Zapatrzywszy się na uchwałę senatu 27 maja 1857 r.;

Zapatrzywszy się na nasz dekret 29 grudnia 1862 r., ustanawiający liczbę deputowanych, mających się wybrać w każdym departamencie;

Zapatrzywszy się na nasz dekret tegoż dnia, określający obwody wyborcze;

Postanowiliśmy i postanawiamy co następuje:

Art. 1-szy. Kollegja wyborcze zwołane są na dzień 31 maja, dla wyboru po jednym deputowanym z okręgu.

Wyborcy departamentu Korsyki zwołani są w tymże celu na dzień 7 czerwca.

Art 2-gi. Wójtowie gmin takich, gdzie zgodnie z art. 8 dekretu porządkowego d. 2 lutego 1852. r. wypadnie poczynić zmiany w liście wyborczéj, zamkniętéj 31 marca, ogłoszą na 5 dni przed zebraniem się wyborców tablicę obejmującą te zmiany.

Art. 3-ci. We wszystkich gminach, urny będą otwarte przez 2 dni; w 1-m dniu, od godz. 8 zrana do godz. 6 wieczorem, w 2-m dniu od godz. 8 zrana do godz. 4 po południu.

Art. 4-ty. Ogólne obliczenie głosów każdego okręgu wyborczego odbędzie się w stolicy departamentu, na posiedzeniu, przez kommisję złożoną ze 3-ch członków rady ogólnéj, wyznaczonych przez prefektów.

W Paryżu, obliczenie uczyni kommisja z 5-ciu członków rady ogólnéj wyznaczonych przez prefekta Sekwany.

Art. 5-ty. Nasz minister spraw wewnętrznych upoważniony jest do wykonania niniejszego dekretu, który będzie natychmiast wydrukowany i porozlepiany we wszystkich gminach, stosownie do rozkazów królewskich dnia 27 listopada 1816 i 8 stycznia 1817.

Działo się w pałacu tuilerijskim 7 maja 1863. (podpisano) Napoleon.

Przez cesarza, minister spraw wewnętrznych. F. de Persigny.

Napoleon z Bożéj łaski i woli narodu—cesarz Francuzów.

Wszystkim w obec i na przyszłość będącym pozdrowienie:

Postanowiliśmy i postanawiamy co następuje: Art. 1. Podniesieni zostali do dostojności senatorskiéj:

P. Drouyn de Lhuys, nasz minister spraw zagranicznych;

P. jenerał dywizji, hr. Waldner von Freundstein;

P. jenerał dywizji, Marey-Monge, hrabia de Peruse;

P. Reveil, wice prezes ciała prawodawczego;

P. Monier de la Sizeranne, deputowany do ciała prawodawczego;

P. Moquard, naczelnik naszego osobistego gabinetu;

P. de Mentque, były prefekt;

Hrabia de Germiny, gubernator banku francuzkiego.

Art. 2-gi. Nasz minister stanu jest upoważniony do wykonania niniejszego dekretu.

Działo się w pałacu tuilerijskim d. 7 maja 1863.

podpisano: Napoleon

Przez cesarza:

minister stanu A. Walewski.

— Jenerał dywizji Marey-Monge, hrabia de Peruze, jest jednym z walecznych wojowników którzy na stepach Algierji zdobyli stopień i wysoki rozgłos. Urodzony w roku 1796-m jest on wnukiem znakomitego matematyka Monge i synem konwencjonisty Marey. W r. 1815-m bronił Paryża ze spółuczniami swoimi w szkole politechnicznéj. W r. 1830-m był kapitanem artylerji i odbył wojnę algierską. W roku 1834-m jako podpółkownik, zarządzał pokoleniami arabskiemi. W 1843-m mianowany został marszałkiem polnym, a w 1848 jenerałem dywizji. Używany do różnych wyższych poruczeń wewnętrznych w 1857-m miał udział w wyprawie przeciw Kabylom, która zapewne na długo zamknęła okres wojen algierskich. Jenerał Marey-Monge ozdobiony jest wielkim krzyżem legji honorowéj.

P. Réveil odznaczył się 1848 złożonemi zasługami w sprawie porządku w mieście Lyonie gdzie spełniał obowiązki mera, wśród najtrudniejszych okoliczności. Zalecony swym spółobywatelom przez poświęcenie się życiu publicznemu, tudzież przez prawość i przymioty osobiste, p. Réveil został obrany deputowanym w departamencie Rodanu w 1852-m i powtórnie w 1857-m. Mianowany wice-prezesem izby prawodawczéj często zastępował książęcia de Morny w przewodniczeniu rozprawom, zawsze najbezstronniéj i najprzyzwoiciéj.

— P. Monier de la Sizeranne, był jednym ze znakomitych członków dawniejszych parlamentów. Od roku 1837 do 1848-go przedstawiał obwod Die (w departamencie Drome) w izbie deputowanych, gdzie zasiadał w środku lewicy i zawsze czynnie należał do rozpraw parlamentowych.

P. Monier de la Sizeranne, wybrany w roku 1852-m na członka ciała prawodawczego, wszedł do niego powtórnie w 1857-m r.

P. Mocquard, wzór najwierniejszego poświęcenia dla cesarza i wielkich pomysłów społecznych, których cesarstwo jest wyrazem. Nikt, od pierwszych chwil monarchji lipcowéj, nie zespolił się ściśléj z myślą, któréj urzeczywistnienia książe Ludwik Bonaparte dobijał się z tak głębokiém i z tak niezachwianem przekonaniem; nikt silniéj jéj nie bronił i wyłączniéj nie poświęcił całéj potęgi umysłu i serca, nikt też lepiéj nie przeniknął jéj i lepiéj nie umiał wyrazić.

P. Mocquard na wysokości władzy i urzędu naczelnika gabinetu cesarskiego i poufnego sekretarza, zachował ten umysł wyzwolony który go odznaczał, kiedy będąc prostym rzecznikiem, bronił pod restauracją wywołańców cesarstwa. Odbiera dziś nagrodę zawodu, w którym łaska nigdy nie była dla niego przywilejem; w którym praca była jedyną dźwignią jego wzrostu i prawdziwem szlachectwem jego imienia.

P. de Mentque, jako prefekt w Rouen i Bordeaux, złożył znakomite usługi; ci wszyscy, którzy mieli zręczność ocenić jego przystępność, duch pojednawczy i wysokie przymioty rozwinięte w zarządzie, cieszyć się będą z godności, która nań dzisiaj spłynęła.

Hrabia de Germiny zięć pana Humann, byłego ministra skarbu pod Ludwikiem-Filipem, był naczelnikiem jego gabinetu. Został też sam ministrem skarbu w 1851-m (od 24 stycznia do 10-go kwietnia) w gabinecie utworzonym przez prezydenta rzeczypospolitéj. Następnie był rządcą banku francuzkiego, gubernatorem kredytu ziemskiego, jest dziś gubernatorem banku i zespolił się z największemi przedsięwzięciami nowoczesnego przemysłu. Hr. de Germiny wywarł rzeczywisty wpływ na gospodarczy i skarbowy ruch spółczesny.

— „Monitor powszechny" ogłosił d. 9 maja następny okolnik ministra spraw wewnętrznych hr. de Persigny do prefektów:

Paryż 8 maja 1863 roku.

„Panie Prefekcie,

„Wybory, do których Francja przystępuje, podadzą nową sposobność okazać przed Europą wartość instytucij, jakie sobie nadała.

„W téj okoliczności niepotrzebuję przypominać zasad, jakie wam przewodniczyć powinny. Nie zapomnijcie, że cesarstwo jest wyrazem potrzeb, uczuć, dobra ogółu i że nim zespoliło z sobą wszystkie żywotne siły narodu, cesarstwo urodziło się w chacie ludu. Silny swoim początkiem przez Opatrzność zrządzonym, wybraniec ludu ziścił wszystkie nadzieje Francji; bo dosyć mu było kilku lat, aby tę Francję, którą znalazł w bezrządzie, nędzy i poniżeniu, w jakie rząd retorów ją wtrącił, wyniosł na najwyższy szczyt bogactwa i wielkości.

„Wszyscy wiedzą, jak w tym kraju znurtowanym przez tyle rewolucij, porządek polityczny, społeczny i religijny, zostały dźwignięte, jak bezpieczeństwo osób i rzeczy zostały ustalone jak nigdy przed tém nie było; jak w 10 lat majątek nieruchomy podwoił się, a majątek ruchomy zwiększył się od 7-miu do 8-miu miljardów, dochód zaś krajowy wzrosł o 300 miljonów; jak powierzchnia kraju przerzniętą została kolejami żelaznemi, drogami, gościńcami ubocznemi i wzbogacona w niezliczone roboty publiczne; jak nakoniec sławne tryumfy naszego oręża i wysoki wpływ przywrócony naszéj polityce za granicą uwieńczyły rozwój pomyślności, dotąd bezprzykładnéj w świecie.

„Panie prefekcie, zalecając wyborcom niezmierną większość dotychczasowych członków ciała prawodawczego, rząd składa hołd zasłużony zacnym mężom doświadczonego poświęcenia, którzy przez zjednanie sobie orędownictwa administracji, już nabyli spółczucia swych spół-obywateli. Jeżeli zdało się rządowi odmówić to świadectwo niektórym z dawniejszych posłów, nie pochodzi to zaiste z powodu prostéj różnicy mniemań, bo przepisał sobie za prawo głęboko szanować niezależność deputowanych; ale ponieważ uznał, że wspierać przed wyborcami powinien tylko mężów, bezwarunkowo i bez wstecznéj myśli poświęconych dynastji cesarskiéj i naszym ustanowieniom. Rozmijał by się z prawdą, ktoby postępowanie rządu względem wielu kandydatów przypisywał wspomnienionym pewnych rozpraw. Zaledwie kilku deputowanych z liczby tych co głosowali przeciw rządowi, w okoliczności ważnéj, nie posiada już orędownictwa urzędowego; ale ich głosowanie bynajmniéj nie wpłynęło na postanowienie, które się ich tyczy, i przynajmniéj co do mnie, utrzymuję że nigdy nie miałem myśli obrażać się za zdania natchnione przez trwożliwość sumienia. Zwracam uwagę waszą na innego rodzaju wybieg, o którym dosyć będzie ostrzedz zdrowy rozum powszechności. Stronnicy niektórych kandydatur nie lękają się utrzymywać, że w braku pomocy administracji, mogą one liczyć na najwyższe i najdostojniejsze spółczucie, jak gdyby zarząd mógł w wyborach działać inaczéj, tylko jak narzędzie saméj myśli cesarskiéj. Zakończę panie prefekcie przypomnieniem owych słów uroczystych, wyrzeczonych przez cesarza przy otwarciu ostatniego parlamentu: „Powiedzcie waszym spółobywatelom, że będę zawsze gotów przyjąć to wszystko, co stanowi dobro największéj liczby; lecz jeżeli mają oni na sercu ułatwienie rozpoczętego dzieła, uniknienie zatargów płodzących tylko niemoc; ukrzepienie konstytucji, będącéj ich tworem, niech wyszlą do nowéj izby mężów, którzy tak jak wy zechcą przyjąć bez wstecznéj myśli rząd obecny, którzy nad płonne walki przekładają rzeczywiste obrady mężów, co ożywieni duchem czasu i prawdziwym patriotyzmem oświecają z zupełną niezależnością drogę rządu i niezawahają się nigdy stawić wyżéj nad pochopy stronnicze stałości państwa i wielkości ojczyzny."

„Owoż, wiecie już teraz, panie prefekcie, całą myśl rządu cesarza. Trzymajcie się dokładnie wyżéj wyłożonych instrukcij i czekajcie z zaufaniem na wypadek głosowania. Ludności 10 i 20 grudnia nie pozwolą zmarnieć w swem ręku dziełu, z którego są dumnemi. Zelektryzowane patryotyzmem, gromadnie pośpieszą do urny i zechcą dać nowy i głośny dowód swojego przywiązania do sławnego cesarstwa, które założyły.

„Przyjmijcie, panie prefekcie, zapewnienie mojego prawdziwego poważania."

Minister spraw wewnętrznych

(podpisano) F. de Persigny.

Anglja.

Londyn, 7 maja. Lord-major przewodniczył w Guildhall wielkiemu meetingowi, zwołanemu w celu oparcia się billowi o policji gminowéj, przedstawionemu izbie gmin przez ministra spraw wewnętrznych. Na tym meetingu oppozycja objawiła się w sposób najbardziéj stanowczy. Doradzano uchwały i najznakomitsi kupcy stolicy zabierali głosy. Przedmiotem wybranym przez mówców były jedynie niezależność i swobody rad miejskich. Tekst pierwszéj uchwały spisany został ze słów wyrzeczonych niedawno przez lorda Palmerstona w Glasgowie. Ale meeting nie przestał na obronie prawa miasta, zachowania oddzielnéj swojéj policji; nie wahał się wystąpić przeciw rządowi i oświadczyć, że najlepszym środkiem zaprowadzenia jednostajności policji będzie zlanie dwóch policij w jednę i zupełne wyjęcie téj gałęzi służby publicznéj z pod wpływu ministra spraw wewnętrznych. Zdaje się być pewném, że gabinet będzie pobity jeśli zechce przedstawić bill na parlament. Niektórzy rozumieją, że lord Palmerston chętnie ujrzałby jego wycofanie; ale minister spraw wewnętrznych, sir George Grey, który nie zawahał się powstać w téj mierze przeciw potężnemu uszanowaniu dla tradycji, będącemu treścią ducha angielskiego, zgodzić się na to niechce.

P. Gladstone rzucił się w podobneż kłopoty z powodu jednego z podrzędnych rodziałów budżetu, którego ogół tak świetne otrzymał przyjęcie. Idzie o rozciągnienie podatku od dochodów (income-tax) na fundacje miłosierne wszelkiego rodzaju, bądź przeznaczone na rozdawanie pomocy, bądź na opatrywanie chorych, bądź na szkoły dla ubogich, bądź na wychowanie dzieciństwa, bądź nakoniec na pielęgnowanie starości. Zarząd tych fundacij stanowi część systematu municypalnego i miejscowego w Anglji; należenie do tego zarządu, jest zaszczytem bardzo poszukiwanym i wszystkie stany społeczeństwa liczą w nim bardzo zacnych przedstawicieli. Dochody tych zakładów składają się z zapisów testamentowych, z nadań, lub składek dobrowolnych.

W obec ogólnego oporu, który się objawił, kiedy przyszło podciągnąć te zakłady pod opodatkowanie, p. Gladstone zgodził się na uwolnienie od niego ostatniéj klassy fundacji, któréj dochody są niepewne i ruchome; lecz chociaż był przekonanym że na swojem nie postawi, wytrwał jednak w obstawaniu przy innych częściach projektu. Dnia 4 maja wieczorem mówił w tym przedmiocie więcéj niż trzy godziny z cudowną wymową i bardzo namiętnie. Książe Wallji umyślnie przybył dla przysłuchania się téj mowie. Ale cała przewaga jego zdolności pogorszyła tylko rzeczy, bo mowa kanclerza szachownicy była gwałtownem oskarżeniem teraźniejszego systematu fundacij miłosiernych.

Przeciwnicy pana Gladstone pochwycili w lot zręczność odpowiedzenia mu na polu tak dla nich przyjaznem. Żywość ministra wprawiła w taki kłopot jego stronników, że ani jeden nie śmiał zabrać głosu w jego obronie.

W obec tego milczenia, p. Gladstone sam cofnął swój wniosek i dopiero po mowie pana Disraeli, lord Palmerston powstał, dla zasłonienia odwrotu swojego kolegi. Ten szczegół rozpraw nad budżetem nie zwikłał rachunków kanclerza szachownicy, ale nadwątlił przecież wielkie budżetowe powodzenie niedawno przecież otrzymane.

Prusy.

Berlin, 11 maja. Izba poselska pod przewodnictwem vice-prezesa pana von Bockum-Dolffs zajęta jest dalszemi rozprawami nad reorganizacją wojskową.

P. Becker stara się dowieść, że założyciele obrony ziemskiéj mieli nie tylko na celu instytucję wojenną, ale też instytucję polityczną. Patent królewski 5 kwietnia 1815 ogłaszający objęcie prowincij nadreńskich, zapowiedział konstytucję przedstawicielską i obronę ziemską.

Następnie mówca zbija dowody ministra wojny za utrzymaniem reorganizacji; powolność przeszłego sejmu nie zmienia w niczém praw kraju, domagającego się o prawodawcze ustalenie organizacji wojskowéj i o ustawę co do zaciągów i obrony ziemskiéj. Zamiast tego, rząd przedstawia przełożenie, w przyjęcie którego nie wierzy. Broszura pod napisem: „Prawda o reorganizacji," którą rząd rozpowszechnić kazał po kraju, wręcz zaprzecza izbie prawa głosu w zadaniu wojskowem; jest to największe zuchwalstwo, jakiego gabinet dopuścić się może, w państwie konstytucyjnem. Minister wojny mówi, że nie posiadamy znajomości technicznych. Prawda, że trudno jest dla niewojskowych, utworzyć sobie mniemanie o przedmiotach wojskowych, nie dla tego, aby rzecz sama z siebie była bardzo zawiłą, ale ponieważ ludzie rzemiosła mają wprost sprzeczne zdania. W roku 1848, jenerał Griesheim wystąpił z pomysłami wprost przeciwnemi tym, jakie rząd obecny wyznaje. Mówca udawadnia to przez przytoczenia.

Domagamy się przywrócenia zgwalconéj konstytucji, a minister wojny pyta nas co za to damy?... Największą szkodę, jaka wyrządzona być może naszemu systematowi obrony narodowéj, jest systematyczne uchylenie ogólnego obowiązku służby wojennéj i stożsamienie landweru z milicją ziemską. Dla wielkiéj liczby młodzieży, która obrała zawód cywilny, trzeci rok służby wojskowéj jest grobem zdolności moralnych i fizycznych, przez samo oderwanie ich na tak długo od zatrudnień powołania.

Mówca nagania liczby statystyczne rządowe. Kiedy w roku 1820 Prusy wydatkowały 27,500,000 na wojsko, niedobor wyniosł ośm miljonów, zmniejszono więc wydatki wojenne na 22 miljony. I my-byśmy na tém poprzestali. Wprawdzie nie utworzono nowych podatków, ale teraźniejszy systemat obliczania ich i rozkładu podobny jest do nowego opodatkowania. Od lat 18 podatek klassowy wzrosł o 32 od sta, gdy tymczasem podatek od rzezi i mlewa powiększył się tylko o półtrzecia od sta.

Położenie nasze jest bardzo proste. Rząd chce, abyśmy wchodzili z nim w rokowanie o powiększenie wojska wówczas, kiedy wyraźnie oświadcza, że gotów jest toczyć wojnę nawet bez naszego przyzwolenia. Oddajmy przełożenia kommisji do akt, wyrzućmy nasze postanowienia za okno.

P. von Hoverbeck mówi, że przedewszystkiem chodzi o jednomyślność izby, którą łatwiéj otrzymaćby można przez poprawy, obowiązujące do większéj odpowiedzialności. Dopóki mieć będziemy przed sobą dzisiejszych ministrów, powinniśmy wybierać formę z największą jasnością wyrażającą czego kraj pragnie. Mówca tłómaczy korzyści popraw kommisji. Opowiada na pytanie ministra wojny, że członkowie landweru rzeczywiście wolą bić się w polu niż siedzieć po twierdzach. Co do wiadomości, co damy? mówca odpowiada, nic nie damy takiemu rządowi;— ale rządowi konstytucyjnemu damy pomoc w przywróceniu prawa i konstytucji, damy miłość i zaufanie ludu.

P. Duncker mówi, że przyjmując rezolucję izba dowiodłaby najwyraźniéj, że żaden z jéj członków niechce zamienić wojska na milicję. Mówca, odpowiadając na zdanie ministra wojny o landwerze, czyta rozkaz dzienny królewski 1850, głośno oceniający zasługi landweru, który aż nadto dowiodł i zewnętrznéj i rzeczywistéj swojéj wartości. W dalszym ciągu mowy p. Duncker stara się dowieść, że rezolucja byłaby właściwszą niż poprawy.

Żałuje, że w długiéj swojéj mowie minister wojny nie dostarczył najmniejszego światła o tém co czynić zamyśla z projektami kommisji; takie postępowanie jest nieszczere; rząd powinienby jasno oświadczyć zdanie swoje o tych poprawach. Wrażenie, jakie sprawiła mowa ministra uczy, że ministrowie nie wyciągają po te poprawy obiedwóch rąk, ale tylko jednę. Jeżeli wypadki zewnętrzne wezmą oczekiwany obrót, wówczas ministrowie pochwycą obu rękami i może przywłaszczą sobie poprawy Vorkenbecka, tak jak w roku 1848 przywłaszczyli sobie konstytucję Waldecka, po rozwiązaniu izby.

Mówca tłómaczy trudności, które sprzeciwiają się poprawom; położenie zmieniło się od początku sejmu; można było wówczas sądzić, że zadanie wojenne długo panować będzie nad położeniem wewnętrzém; dziś zbliżają się zatargi zewnętrzne i może na polach bitew znajdzie się rozwiązanie, tak jak je znaleziono w 1814 w sprawie o landwerze. Co się tycze zdolności, powinniśmy dowieść, że kiedy w przypadku wojny dzisiejsi ministrowie ster z rąk wypuszczą, większość téj izby, zostawszy na pokładzie, potrafi pokierować nawą krajową.

P. von Sybel mówi, że komissja chce załatwienia sporu na polu prawnem i że jeżeli minister wojny pyta nas co mu damy? odpowiemy, że damy prawo i sprawiedliwość, potępiające równie dowolność korony jak izby. Mówca doradzał w roku przeszłym układ polubowny; ale dziś spór istnieje i pod względem wojskowym jest to szczęście, ponieważ pozwoliło to przekonać się, że reorganizacja chybiła zupełnie swego celu, bo niewyrosła na zdrowéj politycznéj ziemi.

Reorganizacja jest robotą nie pruską; chcianoby ją udać za prawdziwe zastosowanie prawa 1814. Mówca dowodzi, że wówczas żądano mieć wojsko z jednéj strony, a pospolite ruszenie z drugiéj. Reorganizacja nieurzeczywistnia ogólnego obowiązku do służby wojskowéj; niema ulgi nawet dla klas liczących najwięcéj lat życia, jak to widać ze zporu posła barona von Vaerst z ministrem wojny. Słowem obecnego położenia być powinno: należy przemienić długie trwanie służby małéj liczby na krótsze trwanie służby wielkiéj liczby narodu. To słowo, które obejmuje w sobie służbę trzyletnią było wyrzeczone przez samego ministra wojny w roku 1860; mężowie największéj powagi oświadczyli się za służbą dwuletnią. Należy przeto uchylić reorganizację i powrócić do dawnego stanu rzeczy; ale dla dójścia do nowego systematu; udzielmy czas przejścia, co właśnie czynią poprawy. Kończąc, mówca żąda, aby ministrowie przestali mówić o patryotyzmie, kiedy zgwałcili konstytucję. Najlepszy dadzą dowód patryotyzmu składając urzędy.

Jenerał von Roon, minister wojny, mówi: Niemiałem zamiaru brać uczęstnictwa w ogólnych rozrawach, chyba o tyle, o ile jakie wyrażenia niektórych mówców, roztrząsających ten przedmiot z wysokości trybuny, zmusićby mię do tego mogły. Wszakże miałem dziś trzykrotną zręczność przekonania się, że inne jeszcze ważne pobudki wzywają mię do zabrania głosu; pierwsza i najważniejsza z tych pobudek, jest ten odcień osobistości, jaki wielu mówców nadało rozprawom dzisiejszym i zawczorajszym, pod moję nieobecność. Bardzo wątpię mości panowie, żeby większa część tych co mówili o pogwałceniu konstytucji, byli rzeczywiście przekomani, że to miało miejsce. (Szmer i gwizdania z lewéj strony izby).

Powinienem jednak uczynić uwagę, że kiedy dają się słyszeć wyrażenia takie np: konstytucja jest zgwałcona; ten gabinet gwałci konstytucję, albo gdy zaprzeczają mi prawa odwoływania się do patryotyzmu, jak to uczynił poprzedzający mówca, twierdząc, że rzuciłem na kraj pochodnię niezgody; jeżeli używane są podobne osobistości przeciw gabinetowi, lub któremu z jego członków, jest to, mojem zdaniem roszczenie, którego nic nie usprawiedliwia. (Kilka oklasków z prawéj strony i szmer z lewéj).

P. von Bockum-Dolffs vice-prezes. Powinienem przerwać mowę p. ministra wojny.

Minister wojny. Żądam, aby mię nie przerywano...

P. von Bockum-Dolffs, vice-prezes (dzwoniąc). Mam mówić i przerywam ministra wojny.

Minister wojny. Przepraszam, mam głos i nieustąpię go... (vice-prezes dzwoni). Mam głos, konstytucja upoważnia mię do niego i ani dzwonek, ani ruchy, ani żadne przerwanie... (Prezes dzwoni. Krzyki do porządku! wielki hałas).

P. von Bockum-Dolffs vice-prezes Kiedy przerywam. p. minister wojny powinien milczeć (liczne głosy ze strony prawéj: oh, oh! grzmiące oklaski na lewicy). Dla tego używam dzwonka; a jeżeli p. minister nieulegnie, wówczas nakryję głowę.

Jen. von Roon minister wojny. Niesprzeciwiam się bynajmniéj, aby p. prezes (wiele głosów ze strony lewéj: milcz pan!) niemiał kazać podać sobie kapelusza; winienem tylko uczynić uwagę (wielki hałas i krzyki na lewicy), że w izbie 350 głosów więcéj czynią hałasu niż jeden; dopominam się o służące mi prawo konstytucyjne: podług konstytucji, wolno mi mówić kiedy zechcę i nikt niema prawa mi przerywać.

P. von Bockum-Dolffs, vice-prezes, dzwoni kilkakrotnie. Przerywam p. ministra wojny. Kiedy prezes mówi, wszyscy powinni milczeć, i każdy z tych co się tu znajdują, bądź w izbie bądź na mównicy winni są słuchać prezydenta. Gdyby rzeczywiście zaszło co przeciwnego ustawie porządkowéj izby, do mnieby należało przywołanie do porządku. Nie uczyniłem tego, bo uprzedni mówca miał za sobą prawo. (Z lewéj strony okrzyki: brawo! z prawéj gwizdanie. Gwałtowny hałas, p. von

Bockum-Dolffs nakrywa głowę, wszyscy posłowie wstają, brzmiące oklaski lewicy).

P. von Bockum-Dolffs, vice-prezes. Posiedzenie zawiesza się na godzinę.

Minister wojny i kommissarze opuszczają izbę.

Po otworzeniu na nowo posiedzenia o godzinie drugiéj, dwaj kommissarze ministra wojny wracają sami jedni i półkownik von Bose oświadcza: że ministrowie nie mogą znajdować się na dalszém posiedzeniu. Wniosek pana Kerst zawieszenia obrad izby został odrzucony.

DEPESZE TELEGRAFICZNE.

BERLIN, wtorek 19 maja wieczorem. Komitet adresowy izby poselskiéj oświadczył się za uchwaleniem adresu, w którym zlano w jednę całość treść projektu przedstawionego przez pana Virchow i drugiego doradzanego przez pana Gneist. Komitet dodał tylko następne miejsce:

„Pod najbłahszym pozorem, ministrowie usunęli się od rozpraw izby i położyli za warunek znajdowania się na nich żądanie wymyślone w jedynym celu utworzenia nowéj przyczyny do sporu o prawo konstytucyjne.“

BERLIN, wtorek 19 maja wieczorem. Północno-niemiecka gazeta mówi w dziś ogłoszonym artykule, że podobno, odpowiedź królewska na adres izby poselskiéj usilnie zaleci izbie wznowienie obrad; lecz przedewszystkiem danie rządowi odpowiedzi, aż dotąd odmawianéj, na wymagane przezeń oświadczenie; ponieważ ten szczegół (władzy porządkowéj prezesa izby nad ministrami) obchodzi nietylko stan rzeczy chwilowy i dziś panującego króla, ale też przyszłość i następcę tronu.

Czytamy w dzisiejszéj wieczornéj Gazecie Krzyżowéj:

„Powiedzieliśmy, że rozprawy nad adresem mogą poruszyć przedmiot zamknięcia sejmu. Ale sądząc ze sposobu w jaki rzeczy rozwinęły się późniéj, po wyrzeczeniu przez nas tego zdania, należy roztrząsnąć czy rząd nie lepiéj postąpi, kiedy zostawi jeszcze obecny stan rzeczy przez niejaki czas w tym samym stanie, aby kraj mógł być lepiéj oświeconym.“

LONDYN, wtorek 19 maja wieczorem. Wiadomości z Shang-hai z dnia 9 kwietnia, oznajmują, że miasto Pekin jest spokojne; że powstańców odpędzono z okolic Tien-tsin i że wyprawiono posiłki do Fo-Chan.

Donoszą z Saigon, że Japonja jest spokojną.

KOPENHAGA, wtorek 19 maja. Na dzisiejszem posiedzeniu, sejm roztrząsał projekt do prawa o zmianach budżetu normalnego. Minister skarbu oświadczył, że ponieważ rząd nie wymagał od królestwa żadnego nowego kredytu, część wypadająca na księstwo holsztyńskie w rozchodach państwa w latach 1862 do 1865 wziętą będzie z podskarbstwa holsztyńskiego.

Rzeczony projekt, przyjęty po raz drugi, wkrótce zapewne przyjdzie do 3-go głosowania.

Projekt organizacji wojska nie będzie przedstawiony teraźniejszemu sejmowi.

LONDYN, środa 20 maja. Na wczorajszem wieczornem posiedzeniu izby gmin, p. Hennessy mówił o zachowaniu się Prus względem Polski—i zapytywał, czy niektóre czynności rządu pruskiego nie są przeciwne prawu międzynarodowemu, i czy Anglja nie czyniła przedstawień w téj mierze?

Lord Palmerston odpowiedział co następuje:

„Prusy prawa neutralności nie gwałcą przyjmując w swe granice żołnierzy rossyjskich bez ich rozbrojenia; nie gwałcą go także strzegąc swych granic, w zamiarze czuwania nad własnem bezpieczeństwem; nie gwałcą go nakoniec dostarczając zapasów bojowych, bo podczas wojny krymskiéj przyjęto za zasadę, że neutralni mogą dostarczać stronom wojującym wojenne potrzeby.“

Lecz gdy p. Fitzgerald uczynił uwagę, że prawo dostarczania potrzeb wojennych przyznane zostało ludziom prywatnym neutralnym; ale nie państwom neutralnym,—lord Palmerston uznał słuszność tego zarzutu i rzekł odpowiadając innemu mówcy, że państwa neutralne, rozbrajając żołnierzy stron wojujących, nie tyle wywiązują się z obowiązku względem nich, ile raczéj upewniają bezpieczeństwo własnych poddanych.

W ten sposób powyższe zagadnienie zostało rozwiązane.

BERLIN, środa 20 maja wieczorem. Komissarze wojskowi ministerstwa marynarki znajdowali się wczoraj i dzisiaj na kommissji budżetowéj. Ten krok sprawił największe zdumienie; zupełnie niewiadomo co jutro zajdzie.

Izba panów przyjęła jednomyślnie, prócz jednego głosu p. Baumstark na przełożenie swojéj kommisji, uchwałę dziękczynną dla rządu za postępowanie jego w sprawie polskiéj; panowie von Bismarck i jenerał von Roon znajdowali się na posiedzeniu, ale milczeli. Mówcy gwałtownie powstawali na izbę poselską; nic nie rozstrzygnięto co do następnego posiedzenia.

BERLIN, czwartek 21 maja o południu. Izba poselska odbyła dziś posiedzenie, na którem p. von Bismarck ukazał się dla odczytania poselstwa królewskiego wyrażającego:

„Że ponieważ izba ubocznie pochwaliła postępowanie swego prezesa, ubliżające prawom konstytucyjnym ministrów, król poczytuje to stanowisko, w jakiem umieszczono ministrów, za sprzeczne z godnością korony, radzi zatém izbie, położyć koniec temu stanowi rzeczy, aby prawidłowe obrady mogły i nadal mieć miejsce.“

Po odczytaniu tego poselstwa p. von Bismarck wyszedł z izby. Pan Virchow radził odesłać poselstwo do kommisji adresowéj, ponieważ król, według słów mówcy, źle był zawiadomiony przez swoich ministrów o tém co zaszło. Panowanie von Sybel i hr. Schwerin poparli to zdanie, które jednomyślnie przyjęto.

TRIEST, czwartek 21 maja wieczorem. Wiadomości z Aten dochodzą do dnia 16 maja. Utworzył się nowy gabinet w następnym składzie: Rufos prezes; Londides minister spraw wewnętrznych; Kommunduris skarbu; Latis sprawiedliwości; Deliyani spraw zagranicznych; Botzaris wojny; Kanaris syn, marynarki, i Kallifronos wyznań.

Zgromadzenie narodowe uchwaliło adres dziękczynny dla mocarstw opiekuńczych za dobrodziejstwa świadczone dotąd Grecji.

Oznajmują z Konstantynopola, 16 maja, że Nubar-Bey spodziewa się wyjednać firman Porty, potwierdzający zobowiązania wice króla egipskiego względem pana de Lesseps.

MADRYT, czwartek 21 maja. Kara więzienia wyrzeczona przeciw protestantom (Matamarosowi i innym) zamieniona została na karę wygnania na tyle lat, ile trwać miało więzienie.

LONDYN, piątek 22 maja. Wiadomości z New-Yorku z dnia 7 oznajmują, że wielkie dżdże przeszkadzały jeneralowi Hooker aż do dnia 5 maja wznowić bitwę. Diwizja jenerała Sedwig złączyła się z wojskiem jenerała Hooker. Jenerał Heinzelmann przybył z 30 tysiącami ludzi na pomoc główno-dowodzącemu.

Jenerałowie Stonewall-Jackson i Hills są niebezpiecznie ranni; rozbiegła się wieść, że jenerał Ranson został zabity.

PARYŻ, piątek 22 maja. Monitor powszechny ogłasza list hr. de Persigny ministra spraw wewnętrznych, do pana Haussmann, prefekta Sekwany, w którym minister powstaje przeciw kandydaturze pana Thiers do izby prawodawczéj, jako zapaśnika jawnych nieprzyjaciół cesarza i przedstawiciela rządu zgubnego dla Francji i potępionego przez naród.

WIADOMOŚCI BIEŻĄCE

— POŻAR. — W starożytném miasteczku Iskorości, zwaném dawniéj Korostenem i Iskorostenem, posiadłości niegdyś Karmelitów dorohostajskich, potém Chodkiewiczów, a dzisiaj Lubowidzkich, (w gub. wołyńskiéj, pow. owruckim), dnia 1 kwietnia r. b. wybuchnął z niewiadoméj przyczyny pożar, który zniszczył 10 domów z należącemi do nich zabudowaniami. Straty obliczają na 20,500 rs.

— HANDEL ODESSKI.—Donoszą nam z Odessy pod d. 19 kwietnia: Zbieg przyjaznych okoliczności sprawił, że w ciągu zeszłego tygodnia mieliśmy na rynku tutejszym daleko znaczniejsze ożywienie niż dni poprzednich. Z powodu nieporozumień pomiędzy Anglją i Stanami Zjednoczonemi ceny zboża na rynkach angielskich poszły nieco w górę; w porcie naszym znalazło się kilka próżnych okrętów; do tego przyszło nakoniec życzenie niektórych właścicieli zapasów wypróżnić najmowane przez się magazyny do dnia 1 maja, jako terminu kończącego się najmu. W skutek tego wszystkiego sprzedano w ciągu tygodnia prawie dwukrotną ilość zboża względem kilku tygodni poprzednich, a mianowicie około 35,000 czetw. Naturalnie snować z takich wypadków coś ważnego nie sposób: stosunki między Anglją i Ameryką rychło się znowu ustalą, i wszystko pójdzie dawną koleją. Dobrze jednak raz przynajmniéj odetchnąć pełnemi piersiami: więc też handlarze sapają jak miechy, bo przeczuwają, że to niedługo potrwa. Szczegółowo sprzedaż powyżéj wspomniona przedstawia nam następujące cyfry: pszenicy oziméj 29,500 cz. po 6 r. 10 kop., 6 rub. 87½, 8 rub. 12, 8 rub. 25 i 8 rub. 50 kop. wedle gatunku; girki 4,200 czetw. po 6 rub. 12½ do 90 kop. i po 7 rub. 67½ do 7 rub. 85 kop.; arnautki 600 cz. średniego gatunku po 8 rub. 20 k.; łoju 600 beczek, pud po 3 rub. 95 do 4 rub. 5 kop.; na maj zamówiono łoju 2,000 pudów po 3 rub. 97½ kop. Fracht do Wielkiéj Brytanji od 37 szyllingów 6 pensów do 40 szyl. za tonn łoju; do portów morza Śródziemnego od 2 franków 25 cent. do 2 fr. 50 cent.

— KOLEJ ŻELAZNA Z RYGI DO DORPATU. — Gadają, ale podobno będzie to tymczasem tylko gadanie, że jacyś spekulanci belgijscy nastręczają się z gotowością budowania kolei żelaznéj z Rygi, przez Wolmar, Walk do Dorpatu. Projektują przytém zażądać od szlachty inflanckiéj, ażeby summy łożone dotąd na utrzymanie stacij pocztowych, przeznaczyła na budowę téj drogi. Zakrawa to coś na trochę śmieszności: cóż bowiem znaczyć może cyfra rozchodów na utrzymanie choćby dwóch lub trzech dziesiątków stacij pocztowych, w porównaniu z kosztami, jakie budowa drogi żelaznéj za sobą pociąga?

— FOTOLITOGRAFJA. — Dowiadujemy się, iż fotolitografja, dość już upowszechniona za granicą, została wprowadzona i do nas. Nowość tę, jak wiele innych w fotografji, zawdzięczamy p. Karolowi Bayerowi, w pracowni którego, osóbno przeznaczonéj na próby i doświadczenia, skopjowany został oryginalny list Mickiewicza, sposobem fotolitograficznym. Tak więc trudności techniczne szczęśliwie zostały przełamane; idzie tylko o to, czy u nas znajdzie się dosyć amatorów tego rodzaju pamiątek, aby mozolna praca kopjowania rękopismów fotolitograficznym sposobem znaleźć mogła zastosowanie. (G. W.)

— SEJM LWOWSKI. ARCYBISKUPSTWO.—Piszą z Wiednia do G. W. Posłowie galicyjscy przyjadą na obrady. Chcą mieć udział w rozprawach nad adresem. Na zebraniu ich koła w Krakowie wydali to postanowienie jednomyślnie. Protokół tego posiedzenia posłali do Lwowa, by tameczne koło poselskie do niego przystąpiło. Jak będą głosować w kwestji kompetencji Reichsratu, nic wiadomo dotąd. Zdaje się, że sami do téj chwili nie mają postanowienia. To zdaje się pewném, że w tym roku od rozpraw nie będą się usuwać. Już w roku zeszłym znaczna część była przeciw temu, ale wpływ Czechów przeważył. Przyjazd posłów galicyjskich oddziała na Czechów, którzy także zjadą, a izba na początek przynajmniéj, nie będzie się znajdować w słabszym komplecie jak w roku zeszłym. Gabinet zresztą silnie stoi, szczęście w tym roku mu sprzyja, Siedmiogród, Rotszyldowskie wzięcie pożyczki, szczególniéj stanowisko, jakie okoliczności postronne wyrobiły Austrji, są dlań wielkiemi zwycięstwami. Czy będzie umiała daléj z nich korzystać? Dotąd polityka zwłoki, ociągania się, po śmiałéj inicjatywie wewnętrznéj, patentach październikowych, wychodziła mu na dobre, ale tę grę nie zawsze prowadzić można.

Arcybiskupstwo unickie po ks. Jachimowiczu ma podobno otrzymać ksiądz biskup Litwinowicz; w takim razie przeniósłby się z izby niższéj do izby panów.

— W Poznaniu, nakładem J. K. Żupańskiego wyszła: TEOLOGJA dla użytku wiernych pragnących gruntowniejszéj nauki w rzeczach zbawienia, napisana przez ks. J. K. Delerta penitencjarjusza i kaznodzieję archikatedry Poznańskiéj (Tom 1, Teologja dogmatyczna str. 390, Tom 2gi Teologja moralna i Liturgika str. 368). Dzieło to po części już było drukowane: Małżeństwo według nauki kościoła św. katolickiego wyszło w odzielnéj książce, inne ustępy o gallikanizmie, o modlitwie, o rozmyślaniu w Przeglądzie Poznańskim, w Tygodniku kościelnym i osobno były drukowane.

— Znane LEGENDY HISTORYCZNE p. Bronisławy Kamińskiéj, przeznaczone dla młodych panienek, doczekały się drugiego wydania (Poznań, Żupański, 8, 320 str.) Jest to zbiór tych ślicznych z naszych dziejów kwiatów poezji, przeciw którym historja może wystąpić z krytyką, ale one będą pomimo niéj prawdziwsze od dziejów, bo malują to, czego duch narodowy pragnął, co marzył, co widział w swej przeszłości. Te ideały poświęcenia, zaparcia się, skruchy, pobożności, wiary, miłosierdzia, są to w istocie postacie dziejowe, choćby w dziejach nie istniały, choćby twarze ich inny w nich charakter nosiły. Jeśli nie tak było, tak być było powinno. Każdy naród tworzy sobie ideał wedle serca i pragnień, wedle natury swej — a nasze nie mniéj mówią o nas, jak hiszpańskie, niemieckie i włoskie. Na jednych wieków postaciach skupiają się cienie, na drugich światła, nie bez przyczyny i znaczenia. Legendy młodzieży dają najlepsze wyobrażenie jasnego ducha narodu; prawda sucha, zimna, smutna, boleśna często przychodzi aż nadto wcześnie. (G. P.)

— DOKTORYZACJA.— Piszą z Krakowa: W przeszłych obu miesiącach doktoryzowali się na uniwersytecie Jagiellońskim jako doktorowie praw: pp. August Nowakowski z Tarnowa, Walerjan Filipowski ze Lwowa, Gustaw Rajnowski z Sambora, Herman Klug z Morawy Henryk Jasieński z Janowa; doktorowie medycyny: pp. Wojciech Wołek z Suskowic, Edward Sawicki z Pieniacza; doktorem chirurgji Jan Zareczny z Niskowy. (G. P.)

— SEKUNDYCJA.— Piszą z Kalwarji Zebrzydowskiéj, że w dniu 26-tym kwietnia r. b. odbyła się tam rzadka uroczystość kościelna sekundycji wielebnego O. Romana Józefowicza, zakonu OO. Bernardynów, którzy w Sandomierzu urodzony r. 1789 wstąpił do klasztoru w roku 1808, a wyświęcony na kapłana w roku 1812, obchodził przeszło pięćdziesięcioletni jubileusz kapłaństwa. Oceniając długoletnie zasługi jego jako przełożonego i prowincjała, ujęci przytém rzadką słodyczą charakteru i wzorowém życiem zakonném, zgromadzili się licznie ze wszech stron tak towarzysze jego zakonni jak i świeccy kapłani dyecezji krakowskiéj i tarnowskiéj, oraz obywatele okoliczni i urzędnicy, i w wigilję obchodu sekundycji złożyli szanownemu jubilatowi powinszowania, mając na czele wielebnego O. Laetusa Moslera, prowincjała tegoż zakonu. Nazajutrz całe duchowieństwo w szatach kościelnych mając za sobą tłum ludu, udało się na górę Kalwaryjską do mieszkania sędziwego jubilata i po stosownéj przemowie prowincjała sprowadziło jubilata processjonalnie z góry Ukrzyżowania przy odgłosie dzwonów i śpiewaniu pieśni kościelnych do kościoła N. P. M. Anielskiéj. Tam szanowny jubilat otoczony duchowieństwem, po modlitwie i przemowie O. prowincjała złożył w ręce jego ponowne złote śluby zakonne i odprawił wielką mszę świętą. Po kazaniu i nabożeństwie odśpiewano „Te Deum laudamus,“ a sędziwy jubilat błogosławił obecnych ściskając im głowy. Ks. prowincjał i gwardjan O. Klemens Gąsior, podejmowali potem gościnnie liczne grono osób duchownych i świeckich przybyłych na uroczystość. (G. P.)

— JARMARK letni kijowski, przeniesiony do tego miasta z Berdyczowa, powiadają, iż ma podobno być na powrót tam przeniesiony.

— CHŁOPICKIEGO ED. NOTATKI. Tylko co wyszła z druku książeczka p. Edwarda Chłopickiego pod napisem skromnym: „Notatki z różnoczasowych podróży po kraju“ (Inflanty, Żmudź, Litwa, Pobereże). Warsz. w druk. Ch. Keltera i S. Rothmuhla, str. 142 w 16-ce z poświęceniem „Nowogrodzianom, jednym z najgorliwszych pracowników na polu rodzinnéj oświaty.“ Niektóre z tych wycieczek, w formie listów pisanych, czytaliśmy już w korespondencjach gazetowych. Nic to wszakże nie wadzi, bo te opisy ujęte dziś w niejaką całość jednolitą, z przyjemnością każdy przeczytać może, zwłaszcza w podobnym, jak dziś niedostatku książek nowych. Przypominamy, że mieliśmy ogłoszoną przedpłatę w redak. Tygodnika illustrowanego na pisma tegoż autora, który wielu pracami swemi zasilał szpalty owego dziennika, ale sądzić nam się godzi, że obecne notatki“ są tylko przedwstępem dzieła zapowiedzianego. (G. P.)

— NOWOROCZNIK DLA OFIJCALISTÓW, SZLACHTY DROBNEJ I RZEMIEŚLNIKÓW. Klassa średnia mieszkańców kraju naszego, jak drobna szlachta, koloniści polscy, oficjaliści gospodarscy po wsiach, drobni rzemieślnicy po miastach—to jest klassy średnie, wyżéj w pojęciach posunięte, chętnieby bezwątpienia czytały dziełka i publikacje do ich potrzeb zastosowane, gdyby tylko znajdowały podobny materjał w piśmiennictwie naszém. Niestety! jednak literatura nasza w takie publikacje jest niezmiernie ubogą. Chętnie więc dowiadujemy się, że Redakcja Gaz. Roln: zamierza, przy sprzyjających okolicznościach, wydawać pismo illustrowane dla tych klass poświęcone. Jakkolwiek wiémy o kilku podobnych zamiarach, to jednak nie przesądzają one w niczém projektu Gaz. Roln. Nim jednakże to nastąpi, Red. Gaz. chcąc się w części wywiązać z założenia, postanowiła wydać swoim nakładem pismo zbiorowe, Noworocznik dla téj klassy mieszkańców Polski. O ile nam wiadomo, ta publikacja odpowiadać będzie warunkom mogącym zapewnić pomyślność wydawnictwu. A mianowicie będzie ona jeszcze niższą niż publikacij tak zwanych ludowych, gdyż jak doświadczenie pokazało, ofiara właścicieli ziemskich zakupuje książki. (G. W.)

— Arcybiskup WIERZCHLEJSKI i biskup baron LITWINOWICZ ostatniemi dniami udali się ze Lwowa do Rzymu.

PRZEGLĄD ROLNICZY.

Alkohol z węgla kamiennego.— Pług z obracającą się odkładnicą. — Kamieniarka. — Samochody Abelinga i Porthera.—Leczenie choroby zgniłéj u owiec.

We Francji w obecnym czasie zwróciło na siebie szczególną uwagę ważne odkrycie w gorzelnictwie, otrzymywania spirytusu na wielką skalę z gazu, czyli właściwie mówiąc, z węgla kamiennego. To zadziwiające odkrycie (pisze korrespondent pruskiéj gazety Annalen der Landwirthschaft) nastąpiło w St. Quentin departament Aisne. Rzecz cała zależy na umiejętném połączeniu gazowego apparatu z trąbą dystylacyjną, tak, że jak pisze naoczny świadek, z jednéj strony przyrządu wkłada się kamienny węgiel, a z drugiéj jak czarodziejską siłą wytryska spirytus. Właściciel zakładu dotąd jeszcze niezbyt wielkich rozmiarów, niejaki p. Cotelle młody chemik, z chęcią każdemu okazuje całe urządzenie apparatu i nie robi z tego żadnego sekretu. Dotąd apparat wydaje po kilka hektolitrów dziennie, lecz już w St. Quentin uformowało się towarzystwo przemysłowe dla exploatacji tego wynalazku, a w Belgji urządzają drugi taki już zakład przez kompanję i wypuszczenie akcij. Wyprodukowanie 1-go hektolitru alkoholu z buraków kosztuje we Francji 60 do 70 franków, czyli od 15 do 17 rub. 50 kop., gdy otrzymanie tejże saméj ilości z węgla kamiennego kosztuje tylko 24 do 25 franków, czyli 6 rub. do 6 rub. 35 kop. 1 hektolitr (100 litrów czyli 8,137 wiadra).

Z dziedziny mechaniki z nowości widzimy: 1) Pług z kręcącą się odkładnicą w czasie orki, o którego działaniu w praktyce niemamy jeszcze szczegółowego sprawozdania. 2) Machinę Drummonda do zbierania kamieni na polach i łąkach. Gdyby ta machina okazała się praktyczną w użyciu, nieocenione przyniosłaby korzyści i ogromne znalazłaby u nas zastosowanie, gdzie obfitość kamieni na polach tak wielka, że utrudnia uprawę, a wyzbieranie ich rękami nazbyt kosztowne. Na przeszłorocznéj wystawie londyńskiéj robiono próbę na gładkiéj podłodze usypanéj kamieniami, które machina stosownie urządzonemi żelaznemi zębami chwytała i w czasie obrótu osi wrzucała do znajdującéj się przy ruchomych grabiach skrzynki. Wynalazca téj machiny p. Drummond mieszka w Perth w Nowym Brunświku.

Samochody, czyli lokomobilo-lokomotywy (Traction - Engines) w Anglji coraz więcéj zwracają na siebie uwagę i wkrótce przed niemi ustąpią dzisiejsze lokomobile w porównaniu tych ważnych usług, jakie samochody gospodarstwu oddać są w stanie, jako motory dla wszelkich machin i narzędzi rolniczych; zdaje się, że one i kwestję parowéj orki ostatecznie rozwiążą. W d. 14 marca w Rochester odbyła się próba dwóch takich samochodów z fabryki Abelinga i Portera pochodzących, w obecności inżynjerów i tłumów ciekawéj publiczności. Abeling i Porter należą do główniejszych fabrykantów samochodów i dotychczas już 50 egzemplarzy ze swéj fabryki w świat wypuścili. Na dowód jak są pewni dokładności swego wyrobu i pewności użycia, może służyć ta okoliczność, że jedną z tych machin, którą mieli wystawić na publiczną próbę, w nocy jeszcze przed dniem próby kończyli i wprost z warstatu bez uprzednich prób w ruch puścili, a był to jeden z większych samochodów o 10-ciu siłach, zamówiony do południowéj Australji, do jednéj z kopalń miedzi. Wszystkie samochody Abelinga i Portera są o jednym cylindrze dla uproszczenia konstrukcji. Wielkie chodowe koła mają średnicy 6 stop i 6 cali, a szerokość dzwon wynosi 18 cali;— w dzwonach tych znajduje się 15 otworów, w które wstawiają się (dla zabezpieczenia od staczania się machiny, gdy ona zjeżdża ze znacznych pochyłości) żelazne kolce konicznie zakończone, mające średnicy cal 1, a długości od 2-ch do 3-ch cali; przy obrócie kół, one silnie wtłaczają się w ziemię. Machina waży 12 ton, (1 ton blizko 62 pudów) i jest w stanie przy wynosłości gruntu 1:10 ciągnąć ciężaru 10 ton, a przy wyniosłości 1:6 ton,10, przy szybkości 3-ch mil angielskich na godzinę; bez ciężaru bieg jéj dochodzi 5 mil angielskich na godzinę. (Mila angielska = 1,512 tutejszéj wiorście). Cena samochodu 520 funtów sterlingów. Do samochodu większego były na próbę przyczepione 4-ry wagony, do mniejszego 2, naładowane drzewem tak, że piérwszy ciągnął ciężar 26, a drugi 12 ton. Oba pociągi wyszły z Rochester o godzinie 11 rano i najprzód udały się wielką drogą, a daléj zeszły na zwyczajne drogi wioskowe w niektórych miejscach bardzo źle utrzymane i tak zrobiwszy kilka mil, stanęły w małém miasteczku na drodze znajdującém się. Wzgórzysta miejscowość okolicy okalającéj Rochester nie przeszkadzała. Machina działała jednakowo bez wszelkich zastanowień się; na pochyłości 1:9 spuszczając się z góry, wprawione zostały wyżéj wspomniane żelazne szpice i pociąg zjechał najbezpieczniéj nawet na środku téj spadzistości. Maszynista dla pokazania dokładności mechanizmu i łatwości kierowania, zatrzymał pociąg i po kilku chwilach znów go w bieg puścił. Najciekawsza była kwestja, jak pociąg przejedzie w biegu na jednym zakręcie drogi pod 76° kątem, lecz samochod i tu wyszedł zwycięzko i zawrócił najregularniéj. Oba pojazdy powróciły do Rochester o godz. 5-éj wieczorem bez najmniejszego przypadku. Oto jest ostatnie sprawozdanie z odbytéj próby téj machiny, któréj przyszłość ogromna, mogącéj z czasem w gospodarstwie, kommunikacji i stosunkach handlowych wywołać zupełną reformę i nieobliczone przynieść korzyści.

— Podajemy tu sposób leczenia choroby zgniłéj (pourriture ou cachexie aqueuse) u owiec przez p. Jocquemar, słynnego gospodarza i hodowcy owiec we Francji, wyprobowanéj.

Kiedy w 1860 r. skutkiem wilgoci tak pastwiska, jak i zebrana sucha pasza były prawdziwą trucizną dla owiec, a mimo wszelkich środków ochronnych pojawiła się u niego w stadzie choroba zgniła najprzód u jagniąt a daléj i u starych matek i baranów. Otóż tę straszną i tak często u nas powtarzającą się chorobę udało się jemu radykalnie wyleczyć następnym sposobem: 1) Dawał na każdą sztukę codziennie mięszaninę złożoną z 1 gramma prażonego żelaznego koperwasu w proszku i dziesięć grammów morskiéj soli (warzonki) i tą mięszaniną posypywał karm. 2) Poił owce wodą, w któréj rozpuszczono na każdy litr wody 1 gram zielonego koperwasu. 3) Dawał codziennie w ciągu całéj kuracji na sztukę po 100 grammów kuchów lnianych lub ¼ litra owsa. Po upływie dni ośmiu już oczy zwierząt, oraz i skóra przybrały naturalny kolor; jednakże kuracją należy przeciągnąć od 6 do 8 tygodni, aby być pewnym, że choroba radykalnie została wyleczoną i organizm zwierząt należycie wzmocniony. P. Jocquemar twierdzi, że choroba ta jest prostym brakiem krwi i psuciem się stąd soków, zupełnie odpowiada ludzkiéj bladaczce i stąd to działanie tu żelaza jest tak silne i stanowcze. Wyżéj wskazane środki radzi używać jako prezerwatywy zawsze, skoro pora wilgotna, lub wilgotnawe i niezbyt zdrowe pastwisko, każdą się nam obawiać rozwinięcia się téj choroby. W braku przypalonego koperwasu, można używać i zwyczajnego, ale już w podwójnéj dozie, t. j., w miejsce 1-go dwa grammy. Koperwas może tu być zamieniony i innemi preparatami żelaza, ale należy tu zwrócić uwagę, że działają prędko i silnie tylko takie sole, które są łatwo rozpuszczalne, a zatém i łatwo absorbowane; przytém zielony koperwas jest lekarstwem bardzo taniem.

T. S.

Królewiec, 22 maja 1863 r.

Mimo nader małych dowozów na głównych zagranicznych placach konsumcyjnych, tranzakcje zbożowe pozostały bez ożywienia. Spodziewane większe dowozy i dobre nadzieje na obfite zbiory paraliżują każdą spekulację.

Wartość pszenicy nie zmieniła się; żyta zaniedbane i niżéj; leguminy bez zmiany.

Dzisiaj płacono za szefel

	wagi.	złot. pols.
Pszenicy czerwonéj. . .	121—130	35 —40
„ pstréj	123—129	37½—41
Żyta	115—125	23 —26½
Jęczmienia małego. . .	98—110	16 —20
„ dużego . . .	106—114	18 —21¾
Owsa	72— 91	12 —16
Grochu biał. na paszę. .	—— —	25 —26
„ do gotowania . .	—— —	26½—27½
„ szarego . . .	—— —	—27
„ zielonego. . . .	—— —	—— 27⅙
Bobu	—— —	———28
Wyki	—— —	———23
Siemię lniane poszukiwane,	——108 f.	———42⅙

Targ wełny więcéj ożywiony i na kontrakta cokolwiek wyższe ceny osięgnąć można. Sytuacja polityczna nie dozwala większych spekulacij.

FRYDERYK LAUBMEJER.
Agencja Domu Nadniemeńskiego w Królewcu.

Прибывшiе въ Вильно съ 10 по 13 мая 1863 г.

ГОСТИННИЦА НИШКОВСКИ. Помѣщики: Графъ Коссаковски тайн. сов. Графъ Коссаковски Станисл. Графъ Плятеръ Сигисм. Колесински мир. пос. Обуховичъ Ольгердъ. Гадонъ Любомиръ тит. совѣт. Смигельскiй Карлъ. Ксендзъ прелатъ Алекс. Важински. Госпожи: Буковска Изабеля. Карлевичова Эмилия. Бѣленковъ стат. совѣт. гродзен. вице губерн. Брянчаниновъ стат. совѣт. Сѣсицки маiоръ. Синявски надв. совѣт. Перловски Станис. тит. совѣт. Поплавски Шт. капитанъ. Лонгеръ чинов. жел. дорогъ. Дю-Ларанъ чин. жел. дорог. Короновичъ Непомик. купецъ. Буріотъ Альбертъ изъ Францiи.

ГОСТИННИЦА ПОЗНАНСКИ. Пом.: Алекс. Завиша и Михаилъ Вейсенгоффъ. Надвор. совѣт. Нечаевъ. Докторъ Городковъ. Инженеръ капитанъ Вейсенгоффъ. Инженеръ Штомперъ. Поруч. при гл. об. р. ж. дорогъ Iсовъ и Селивановъ. Лекарь Кратцъ. Таможенный чиновникъ Феликсъ Хржановски. Купцы: Андреасъ, Урбергъ и Вильгельмъ Менцель. Сотникъ Павелъ Сидоровъ.

ГОСТИННИЦА ЕВРОПА. Кап. Вадимирскiй. Пом. Косцiалковска. 1 гил. купецъ Фрiедманъ. Баронъ Фридрихсъ. Пом. Наршлъ. Косаковски. Комаровски. Поруч. Кушинскiй. Купецъ Декеръ. Чин. мин. фин. Чеканскiй. Ген. маi. Челов. Полк. Кремеръ. Чин. Кастальски. Пом Ростъ. Док. Мейеровски. Полк. Шарокинъ. Пом. Косаковски.

Przyjechali do Wilna od 10 do 13 maja 1863 r.

HOTEL NISZKOWSKI. Obywatele: Hr. Kossakowski tajny radca. Hrabia Kossakowski Stanis. Hr. Plater Zygm. Kolesiński sędzia pojednawczy. Obuchowicz Olgierd. Gadon Lubomir radca honorowy. Smigielski Karol. Ksiądz prałat Aleksander Ważyński. Panie: Bukowska Izabella. Karlewiczowa Emilja. Bielenkow radca stanu, grodzieński wice gubernator. Brianczaninow radca stanu. Siesicki major. Siniawski radca dworu. Perłowski Stanis. radca honorowy. Popławski szt. kapitan. Longer urzęd. kolei żelaz. Du-Loran urzęd. kolei żelaz. Koronowicz Nepomuc. kupiec. Bouriotte Albert z Francji.

HOTEL POZNAŃSKI. Obyw.: Aleksander Zawisza i Michał Wejsenhoff. Nadworny sowietnik Nieczajew. Doktor Gorodkow. Inżynier kapitan Wejsenhoff. Inżynier Sztompf. Porucz. Usow i Seliwanow urzędnicy przy kolei. Lekarz Kratz. Urzędnik celny Feliks Chrzanowski. Kupcy: Andreas Urberh i Wilhelm Mencel. Sotnik kozacki Paweł Sidorow.

HOTEL EUROPEJSKI. Kap. Wadimirski z familją. Ob. Kościałkowska. Kupiec I gil. Friedman. Baron Friedrichs. Ob. Narysch. Kosakowski. Komarowski Stanisław. Officer Koszynski. Decker kupiec. Urzęd. min. finan. Czekański. Jenerał Czełow. Półk. Kremer. Urzęd. Kastalski. Obyw. Rost. Dr. Mejerowski. Półk. Szarokin. Karol Kozakowski.

CENY TARGOWE W WILNIE.

Dnia 12 maja: Żyta beczka 10 rub., pszenicy beczka 20 rub., jęczmienia beczka 6 rub., 50 kop. gryki 8 rub., grochu 10 rub., owsa 4 r. 55 k., kartofli beczka 6 rub., siana pud 35 kop., słomy pud 25 kop.

Дозволено Цензурою. 13 Мая 1863 г. Вильно.

W Drukarni A. H. Kirkora.